Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 125 (13920) | 1975 оной майн 29, четверг | Сэн 2 мүнгэн.

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА ХЭР ЯБАНАБ

Республикын статуправлениин тоо мэдээн дээрэһээ харахада, колхоз, совхозууд, бусад ажахынуудта түсэбэй ёһоор бүхыдөө 798,958 гектарта хабарай тарилга хэгдэхэ аад, мүнөө майн 26-най мэдээгээр хамта 549.018 гектарта таригдаа гэхэ гү, али түсэб 69 процент дүүргэгдэӕд байна. Эртын ороохо таряа, илангаяа шэниисэ тариха түсэбөө олонхи аймагууд дүүргэӕ. Жэшээнь, 334.477 гектарта шэниисэ таригдаха аад, 333.768 гектар таригдаа. Бэшүүрэй, Хяагтын, Хориин, Зэдын, Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Яруунын аймагууд шэниисэ тариха даабаряа үлүүлэн дүүргэӕ. Гэбэшье Баргажанай, Захааминай, Түнхэнэй, Кабанскын, Хэжэнгын аймагууд шэниисэ тарижа үшөө дүүргээдүй.

Мүнөө ажахынуудта обёос, мүн кукуруза, силосто дарагдаха ургамалнууд, зелёнхо, хартаабха, кузики гэхэ мэтэ оройн ургамалнууд түлэг таригдажа байна.

Республика дотор 224 мянган гектарта обёос таригдаха аад, 103,9 мянган гектарынь таригдаа гэхэ гү, али түсэб 46 процентдэ хүргэгдэбэ.

Бүхыдөө 31.142 гектарта силосэй ургамалнууд таригдаха аад, 20.272 гектарта таригдаад байна. Түсэбэй ёһоор 51.501 гектарта кукуруза таригдаха аад, 12.651 гектарынь таригдаа гэхэ гү, али түсэб 25 процент дүүргэгдэӕ. Бэшүүрэй, Загарайн, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай аймагууд кукуруза тариха түсэбөө муу бэшээр дүүргэнэ. Бүхыдөө 8799 гектарта хартаабха таригдаха аад, 6172 гектарта таригдаа. Улаан-Үдын, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын, Кабанскын, Бэшүүрэй, Прибайкалиин аймагууд хартаабха ехэшье газарта тарижа, түсэбөөшье бултанһаа түрүүн дүүргэхэеэ байна. Яруунын, Хэжэнгын, Зэдын, Түнхэнэй аймагууд хартаабха багахан газарта тариха мүртөө, түсэбөө миил 11—50 процент дүүргэӕ.

Колхоз, совхозууд овощ тариха түсэбөө 22 процент, тэжээлэй корнеплодуудые тариха түсэб 32 процент дүүргэӕд байна.

АНАРТАЙГААР, ҮРГЭНӨӨР АРИЛГАЯА ҮҮРГЭХЭ

...дэхи табан жэлэй түгэсхэхы жэлэйнь хабарай та... республикын колхоз, совхозуудта хэзээ хэзээнэйхи... ...тэйгээр, эрхим шанартайгаар, түргэнөөр хэгдэжэ ... Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулжа үзэбэл, ... һураггүй ехэ талмай дээрэ тарилга хэгдэнхэй. ...е байханьзүб. Агротехническэ талаараа богони... ...оор соо тарилга хэжэ дүүргэбэл, баян ургаса ...жа абаха шухала эшэ үндэһэн табигдаха бо... ...шуу. Мүнөө совхозуудай хүдэлмэришэд болон ...шгууд ажалай ба политическэ тон ехэ дэбжэлтын байдалда хүдэлжэ байна. Тэдэнэр РСФСР-эй ...но Соведтэ, БурАССР-эй Верховно Соведтэ, мүн ...й бүхы Соведүүдтэ болохоёо байгаа һунгалтада ...тэйгээр хабаадалсажа, арадайнгаа эрхим түлөөлэгшэдтэ һаналтайгаар, нэгэн дуугаар һунгажа, Коммунис партияа тойрон, нягтаар жагсанхай байһанаа баһа ... харуулхаар зоригжонхой. Тэрэшэлэн КПСС-эй ...съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ... табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэжэ, КПСС-эй ...V съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ шин...

...бүхы баясхаланта баримтанууд дээрэһээ хараад ..., хабарай тарилгын һайн шанартайгаар хэгдэжэ ...нинь гайхалтай бэшэ. Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй, ... болон Хяагтын аймагуудай ажахынууд шэнии... ...ха түсэбөө дүүргэнхэй. Мухар-Шэбэрэй болон Ка... аймагуудай колхоз, совхозууд горох тариха тү... ...үүлэн дүүргэӕд байна. Сабшалан болон тарялан... ...ар сэбэрлэхэ, уһалха, үтэгжүүлхэ зорилготойгоор ...гдоһон хоёр һара соо бэелүүлхээр хараалһан хэм... ...дээ ажахынууд муу бэшээр дүүргэжэ байнхай. ...нь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Загансхий» колхоз ...ра соо хараалһан хэмжээ ябуулгануудаа һайнаар ...жэ шадаа. Али бүхы үтэгжүүлгэ хэгдээ. 650 таряалангай газар, 660 гаран гектар сабшалан ...анхай. Имэрхүү жэшээнүүдые тоолохо болоо ...он.

...эбэшье бага бэшэ дутуу дунданууд, алдуу эндүү... ...охёолдоно. Зарим ажахынууд хабарайнгаа тарил... ...гагайруулжа байна. Шэниисэ тариха болзорой дүү... байбашье, хэдэн зуугаад гектар шэниисэ үшөө ...дүй байһаар. Хэжэнгын, Түнхэнэй болон бусад аймагуудай ажахынууд тарилгаяа унжагайруулаад, ...ожо ябана. Тиихэдэ Яруунын, Хурамхаанай, Зэ... ...ргажанай аймагууд һүүлэй арбан хоног соо ноб... түрүүшын арбан хоногойхидо орходоо һураггүй ...рилга хэһэн байха юм. Тэрэшэлэн горох, хартаабха ...овощ тарилга олохон аймагуудта унжагайржа байн... ...рин Загарайн, Түнхэнэй аймагуудай зарим ажахы... ...артаабха тариха үрэһэгүй байһан аад, мүнөө хүрэ... ...жээ абаагүй. КПСС-эй райкомууд, аймгүйсэдко... ...мээн тушаа тодорхой хэмжээ абажа, хартаабха ... түсэбөө заабол дүүргэхые оролдохо болоно. Хар... овощ тариха түсэбөө дүүргээгүй нэгэшье колхоз, ... совхоз, нэгэшье аймагта байха зэргэгүй. Асуу... ...нэ хурсаар табигдана.

... газар хахалжа, тарилгынгаа талмайе үргэдхэхэ ...он ехэ удха шанартай хэрэг болоно. Теэд яаха... ...б зарим аймагуудай болон ажахынуудай хүтэлбэ... ...эд шэнэ газар хахалха түсэбөө жэл бүхэндэ шахуу ...эгүй. Мүнөөшье энэ шухала хэрэгтэ хүсэд анха... ...аруулагданагүй, шэнэ газар хангалтагүйгөөр хаха... ... байнхай. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд эл... ...ээр газар байхагүй гэһэн шалтаг урдаа барндаг ... Теэд үнэн дээрээ манайда газар үгы бэшэ ...ог бии. Ехэ ногооншье ургадаггүй, мал бэшээхэ... ...лай зулгаажа абаха юумэ үгы — иимэ хуб... ...һон газар хахалаад, ногоошье тарибал, ехэ аша... ...тэй байха бшуу. Тарилгынгаа талмайе ингэжэ үр... ... ороохо таряашье, ногоошье тариха шухала ... Тиимэһээ шэнэ газар хахалха түсэбөө колхоз, ... бүхэн дүүргэхэ уялгатай.

... нэгэ ехэхэн дутагдал юуб гэхэдэ, зарим ажахы... агротехникын заабаринуудай бүдүүлигээр хаза... ...гдаха ушарнууд тохёолдоно. Одоол иимэ ушарые ...ахын ехээр буруушаамаар. Энэ хадаа баян урга... ... хэрэгтэ тон ехэ һаад ушаруулха, түбэг татаха ... Иимэ ушарнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ, тэрэ... ...ры сагтань усадхаха, агротехникын заабаринуудые ...гтаар сахиха тон шухала.

...техникын али бүхы заабаринуудые хэлбэришэгүй... ...лжа, эрхим һайн шанартайгаар, богонихон бол... ...алибаа тарилгаяа түргэнөөр дүүргэжэ, үндэр ур... ...ндэһэ һуури хангаха гээшэ мүнөөдэрэй шухалын ... зорилго болоно.

...нь хэлэхэдэ, май һара соо, тарилгын үедэ хүй... ...аа. Иимэ хүйтэндэ поли дээрэ буртаг үбһэ но... ...дадаг ха юм. Буртаг үбһэ ургуулхагүйе оролдохо, ...икын заабаряар хараалагдаһан элдүүрилгэ саг ...эхэ шухала. Тэрэшэлэн май һара соо хура бороо ...орожо, гандуушаг байгаа, тиимэһээ тарялан бо... ...алангаа үдэр бүри уһалха, насосно станци бо... ...луурин бүхы бусад зэмсэгүүдые һамшалтагүй... ...дэлгэхэ гээшэ ехэ удха шанартай.

...хи табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ адууһа малайн... толгойе олошоруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүл... ... орондоо мал ажалай продукци элбэг дэлбэгээр ... талаар республикын урда харюусалгатай зорил... табигданхай. Ороохо тарянай, тэжээлэй ургамал... ... баян ургаса ургуулжа шадаһан лэ ажахынуудай ...алай продукци ехээр абажа шадаха байһанинь ...

...һээ ороохо таряа, горох, овощ болон хартаабха, ...олон ногоо, нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ургамал бүхэ... ...иха түсэбөө үлэһэн үсөөхэн үдэр соо заатагүй ... гээшэ колхоз, совхоз бүхэнэй дайшалхы зо... ...үн.

ЯРУУНЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭНЭБДИ

САГААН ЭДЕЭН ДЭЛБЭРХЭЛ

Тээмэндэ Улаан-Одоной һаалиин фермэдэ һаалишан, малшадай суглаан боложо, жэлэй түрүүшын хахадай түсэб, даабарие хайшан гэжэ амжалтатайгаар дүүргэхэб, Яруунын совхозойхидой үүсхэлые дэмжэн, зунай сагта сагаан эдеэ ехээр абахын тула юу хэхэб гэжэ хөөрэлдөө.

Жэлэй эхинһээ хойшо энэ коллектив яһала һайнаар хүдэлжэ байна. Үнгэрһэн 4 һара 20 хоног соо үнеэн бүриһөө 700 гаран килограмм һүн һаагдаа. Ондоогоор хэлэбэл, сагаан эдеэ абаха нэгэдэхи кварталай түсэб дүүргэгдээ.

Фермын һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ үнинэй малшан Дымит Цыжипова түрүүлжэ ябана. Тэрэ жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 900 шахуу килограмм һү һаанхай. Жэл соо бүхыдөө 437 центнер һү һааха уялгатай аад, мүнөө дүрбэ һара соо 190 шахуу центнер һү абаа. Бүхы 19 үнеэдэйнь мүнөө долоониинь тугаллаа. Үшөө арбаад үнеэн искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнхэй. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, зунай үедэ һү үшөөл ехээр һааха аргатай.

Тэрэшэлэн эндэхи бэрхэ һаалишад Д. Базарова, Т. Тарбаева, Х. Аюшеева гэгшэд һү һаалияа үдэрһөө үдэртэ дээшэлүүлнэ.

Бүхы дээрээ тус фермынхид табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үнеэн бүриһөө 2100 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула зунай хүхэ ногоон бэлшээриин үедэ үнеэдэй һү шэмые эрид дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые абана.

— Зуһаландаа буухаар лэ бэлшээринингээ ногооной ургаса һайжаруулха, аргатай газарыень уһалха, бэлшээрэ хубаарилан зүбөөр адуулха гэхэ мэтэ арга хэрэглэхэбди. Малаа түхэреэн сүүдхэдэ адуулхабди, — гэжэ фермые даагша нүхэр Осипов хэлэнэ.

Д. ДОРЖИЕВ,
манай штатнабэшэ корр.
Хориин совхоз.

ХАБАЯА ТУРШАХАБДИ

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, манай фермын коллектив һү һааха, гүрэндэ худалдаха талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм.

Илангаяа бидэ, малшад үбэлжэлгын эгээ харюусалгатай сагта бүхы мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө ажалдаа хэрэглэжэ, үхэр малаа тобир тарганаар ондо оруулхынгаа хажуугаар, ехэ хэмжээнэй продукци үйлэдбэрилхэ гэжэ оролдодогбди.

Ушар тиимэһээ байгша оной түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр хүдэлжэ, нэгэдэхи кварталда аймагай ажахынуудай һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ коллектив муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлажа гараа һэн. Хэрбээ энэ хугасаанда 1473 центнер һү һааха түсэбтэй байгаа һаа, 1571 центнер сагаан эдеэ абаа гэхэ гү, али нёдондо жэлэйхидэ орходоо һү һаалгаяа 73 центнерээр дээшэлүүлһэн байнабди. Мүн апрель һарынгаашье түсэбые үлүүлэн дүүргээбди. Тусхайлбал, 620 центнер һү һааха түсэбэй орондо 625 центнер һүн һаагдаа. Мүнөө май соошье даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ байхабди.

Фермымнай түрүү һаалишан, коммунистка Радна Жигжитовна Дашиева дүрбэн һарын туршада даажа абаһан бүлэг үнеэдэйнгээ тус бүриһөө 933 килограмм һаагаа. Үнинэй һаалишан, Хэрэнэй сомоной Соведэй депутат Нордоб Аюшеевна Имеева Вера басагантайгаа үнеэн бүриһөө тус тустаа 868—838-аад килограмм һү һаажа абаа. Юрэнхы дээрээ манай фермын һаалишад дүрбэн һарын туршада үнеэн бүриһөө 741 килограмм һү абаһан байна. Энэмнай тиимэшье һайрхажархихаар ехэ бэшэ, дунда зэргын дүн гээшэ ааб даа.

Зүгөөр малда үгтэдэг тэжээлэй единицээр хараад үзэхэдэ, байгша оной апрелиин 1-нэй үдэр болотор үнеэн бүхэндэ сүүдхын тэжээлэй 9—10 единицын хэмжээнэй хоол үгтэдэг байгаа, һааһан һүмнай тиимэшье бага бэшэ. Юуб гэхэдэ, тээсгэнэй силоснай барагдажа апрель, май соо үнеэн бүридэ үдэрэй тэжээлэй 6—7 единицын хэмжээнэй хоол үгтэбэ.

Иигээд ерэхэдэ жэлэй дүрбэн сагта ниитынгээ үхэр малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэдэг болохо асуудал тон шангаар табигдана гээшэ. Үбэлдөө үбһэ, силосоор дуталдахаһаа гадна, зунай сагта үнеэдэймнай бэлшэхэ һайн бэлшээри үгы шахуу. Бүхэли зундаа үнеэднай ой тайга соогуур адуулагдажа гарадаг. Ой модон соохи ногоондо бэлшэһэн үнеэд һү шэмээ ехээр нэмээдэггүй гэжэ бултанда мэдээжэ ха юм. Хоёрдохёор, малай үүлтэр үшөөл һайжаруулагданагүй. Һүүлэй дүрбэн жэлдэ симментал үүлтэрэй нэгэшье гунжан асарагдаагүй. Үнеэдые харууһалха, эдеэлүүлхэ зоотехниин заабарине зүбөөр сахиһанай ашаар лэ бидэ жэлһээ жэлдэ һү һаалияа тиимэ ехээршье бэшэ һаа, үнеэн бүхэнэй жэлдээ 100 гаран килограммаар дээшэлүүлнэбди.

Түбхын түрүүндэ үнеэдээ һубайруулхагүй гэжэ оролдонобди. Жэшээнь, нёдондо жэл зуун үнеэн бүриһөө 100 тугал абаад, 87-ень түлжүүлээ һэмди, бэшэ зариманиинь дутуу гараһан гү, үгышье һаа элдэб үбшэндэ дайрагдажа гарзалаа. Тиибэ ябабашье һаа, нэгэшье үнеэмнай һубайраагүй ха юм. Тиихэдэ тусгаар һүтэй үнеэдые илгажа амяарань эдеэлүүлхэ заабарие мартадаггүйбди. Иигэжэ ажаллаһанай ашаар энэ түсэбтэ табан жэлэйнгээ дүрбэн жэлэй хугасаанда үнеэн бүхэндөө нэмээһэн һүнэймнай хэмжээн 400 килограммда хүрөө. Жэшээнь, 1971 ондо үнеэн бүриһөө 1525 килограмм һүнэй абтаһан байгаа һаа, харин үнгэрэгшэ жэл үнеэн бүриһөө 1974 килограмм һүн һаагдаһан байха юм.

Ажалдаа мэргэжэһэн алтан гартай хүнүүд фермэ дээрэ ажаллана. Эдэл нүхэдэйнгөө хүсэл оролдолгоор аймаг соогоо түрүү зэргэдэ оролсожо ябанабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ 18 һаалишадаймнай найманиинь үнеэн бүриһөө 2000 килограммһаа дээшэ һү һаагаа һэн. Эхэ басаган хоёр — Нордоб Аюшеевна, Вера Бадмаевна Имеевтэн тус тустаа — 2494 — 2302 килограмм, Дашиева Радна Жигжитовна — 2418 килограмм һү һаагаа. Тиихэдэ фермэдэмнай табан коммунистка, арбан табан комсомолшууд ажалладаг. Эндэхи партийна бүлэгые һаалишан, коммунистка Сэпэл Дашиевна Лудупова хүтэлбэрилдэг. Нина Замураева комсомолшуудаа ударидадаг юм. Һара бүхэндэ партийна, комсомолой суглаануудые үнгэргэжэ, ажалдамнай бии байгаа дутагдалнуудаа зүбөөр шиидхэхэ арга, хэмжээ хараалнабди. Мүн арбан хоног бүхэндэ социалис мүрысөөнэйнгөө дүнгүүдые гарганабди. Мүрысөөнэй дүримэй ёһоор квартал бүхэндэ түрүү һуури эзэлһэн һаалишан 35 түхэригөөр, хоёрдохи һуурида гараһан хүн — 20 түхэригөөр, гурбадахи — 15 түхэригөөр шагнагдана. Харин жэлэй туршада үнеэн бүриһөө 2.500 килограммһаа дээшэ һү һааһан һаалишан Эхэ оронойнгоо түб хото Москвада, ВДНХ-да ошохо путёвкоор шагнагдадаг юм.

Манай коллектив ажалаа ингэжэ эмхидхэһэнэй ашаар бүхы совхозойнгоо гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, дүрбэн жэл дүрбэ һара соо дүүргэхэ хэрэгтэнь өөһэдынгөө хубитые оруулба.

Өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ үнеэн бүриһөө 2.060 килограмм һү һааха гэһэн уялга абаа һэмди. Мүнөө бидэ Яруунын совхозой һаалишад болон малшадай үүсхэлые һайшаан дэмжэжэ, зунай бэлшээриин хаһада — май һараһаа сентябриин 1 болотор үнеэн бүриһөө 1200 килограммһаа бага бэшэ һү һааха гэһэн уялга абаабди.

Д. ДАШИЕВА.
Түнхэнэй совхозой Могой-Горхоной фермые даагша, зоотехник.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

АЖАҺУУДАЛАЙ-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИ, ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД БОЛОН МАСТЕРНУУДЫЕ ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалдаа үндэр дүнгүүдые туйлаһанайнь, нэгэ предприяти, организацида олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө шагнаха.

АЖАЛАЙ АЛДАР СОЛЫН III ШАТЫН ОРДЕНООР БУРЯАДАЙ АССР-һээ

Гусляков Иолий Федоровичые — коммунальна предприяти болон болбосон түхэлтэй болгохо талаар Мухар-Шэбэрэй комбинадай автомобилине жолоодогшо.

Домостой Борис Павловичые — Буряадай заһабарилга-барилгын трестын заһабарилга-барилгын 1-дэхи управлениин модошо дархашуулай бригадир.

Ильгеев Михаил Курегановичые — Буряадай заһабарилга-барилгын трестын сантехническэ болон электрохабсаралгын хүдэлмэриин тусхай участогай хүдэлмэришэдэй бригадир.

Ченских Ольга Степановна — Улаан-Үдэ хотын трамвайн жолоошон.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1975 оной майн 12.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Л. И. НАЙМЕНОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, багшын эрдэмэй болон ниитын ажал эдэбхитэйгээр ябуулһанайнь түлөө Буряадай хүдөө ажахын институдай эпизоотологиин кафедрые даагша Игнатий Лазаревич Найменовые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1975 оной майн 27.

...ХЭД Д. А. КУНАЕВ, Г. В. РОМАНОВ ...НГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

...МА-АТА. (ТАСС). Ал... ... областиин Баканас ... һайндэрэйхеэр шэ...нхэй байба. Балха...юной ажалшадай тү...эд Баканасска һун... ... округой һунгагшад ...7-до эндэхи соёлой ... дотор Казахай ССР-...ховно Соведэй депу... кандидат, КПСС-эй ... Политбюрогой гэ... Казахстанай Компар... К-гай нэгэдэхи секре... ...нмухамед Ахмедович ...тай уулзаа.

... уулзалгые партиин ...ай райкомой нэгэдэ... ...ретарь А. А. Ахметов ...

...адта кандидадай эти... ... нюур — «Баканас... ...совхозой ахалагша ... А. Рахимов нүхэр ... Кунаевай ажабайдал, ...үүлгэ тухай хөөрөөд, ...стнуудай ба партий... ...хүнүүдэй бата нэгэ... ...адидадуудта һунгал... ... дуугаа үгэхыень ...дые уряалба.

... «...хтинский» совхозой ...шан-уһалуурша И. Я. Ким, Каройн дунда һургуулиин багша З. Коразбаева болон бусад үгэ хэлэхэдээ, партиин ба арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэл тухай хөөрөөд, манай орон дотор коммунис общество байгуулха, бүхы дэлхэй дээрэ амгалан байдал бата бэхеэр хангаха зорилготой КПСС-эй Ленинскэ хараа бодолые Алма-Атын ажалшад, бүхы совет хүнүүдтэл адляар, хүсэд бүрин һайшаана гэбэ.

Д. А. Кунаевай үгэ хэлэхэдэнь, сугларгшад бүгэдөөрэн халуунаар угтаа.

• • •

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ленинградска областиин Ломоносовско һунгуулиин округой һунгагшад РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй Ленинградска обкомой нэгэдэхи секретарь — Григорий Васильевич Романовтай Сосновый бор хотын «Строитель» гэжэ соёлой байшан дотор уулзаба.

Партиин Ломоносовско горкомой нэгэдэхи секретарь А. Г. Богачев уулзалга нээгээ.

Солото барилгашан, Социалис Ажалай Герой И. И. Семыкин — депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур — Г. В. Романовай ажабайдалай зам ба ажал хэрэгүүд тухай хөөрөөд, һунгалтын үдэр энэ кандидадта бүгэдөөрэн дуугаа үгэхыень округой бүхы һунгагшадые уряалба.

Сугларгшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Г. В. Романов үгэ хэлээ. Тиихэдээ Россин Федерациин Верховно Соведэй депутадта тэрэниие кандидадаар дэбжүүлһэн ба дэмжэһэн коллективүүдтэ гүн ехэ баясхалан хүргэбэ. Арад зоной этигэл найдабари гээшэ ехэ зол хүндэ байхатаяа хамта асари ехэ харюусалга болоно. Манай Ленинскэ партиин хэрэгтэ, совет арадтаа алба хэхэ ябадалда, коммунизм байгуулгын хэрэгтэ саашадаашье бүхы хүсэ шадалаа зорюулхаб гэжэ һунгагшадые найдуулба.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЫЕ ҺУНГАХА ҺУНГУУЛИИН Центральна комиссида

Һунгуулиин Центральна комиссиин заседани Ю. А. Овчинниковой түрүүлэлгэ доро майн 27-до Москвада, Союзуудай байшан соо болобо.

РСФСР-эй Верховно Соведые һунгаха Окружной һунгуулиин комиссинуудай түрүүлэгшэнэр: Ленинскэ 493-дахи һунгуулиин округһоо (Мурманска область) Ю. Г. Батовай, Прибайкалиин 805-дахи һунгуулиин округһоо (Буряадай АССР) Л. К. Рыжовой, Сочиин 170-дахи һунгуулиин округһоо (Краснодарай хизаар) В. С. Бухонигой һунгалтада бэлдэлгын ябаса тухай хэһэн мэдээсэлнүүдые комисси шагнаа.

Комиссиин гэшүүд О. А. Андриайнен, В. И. Антипин, Л. А. Земляникова, М. М. Кауфман гэгшэд энэ асуудалые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадаһан байна.

Хаа хаанагүй һунгалтада бэлдэлгэ эмхидхэлэй ба политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэржэ байна гээд заседани дээрэ тэмдэглэгдээ. Һунгуулиин кампаниин гол шухала шатануудай нэгэн — РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые дэбжүүлгэ, эдэниие бүридхэлдэ абалга дүүрэбэ. Һунгалтын урда тээхи зүблөөнүүд дээрэ, депутадта кандидадуудтай һунгагшадай хэһэн уулзалгануудай үеэр Россин Федерациин ажалшад Коммунис партиин дотоодын ба гадаадын политикые, КПСС-эй ленинскэ Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев түрүүтэй тэрэнэй Политбюрогой ажал ябуулгые нэгэн һаналтайгаар һайшаан, халуунаар дэмжэхэ зуураа, 1975 оной, бүхы түсэбтэ табан жэлэй арадай ажахын даабаринуудые дүүргэхээр, үлүүлэн дүүргэхээр, ажалай шэнэ амжалтануудаар КПСС-эй XXV съездые угтахаара эрид шиидэнти байһанаа мэдүүлнэ.

Һунгуулиин Центральна комиссиин секретарь Н. А. Петровичев РСФСР-эй юһэдэхи зарлалай Верховно Соведэй депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абалгын дүнгүүд тухай элидхэл хэбэ. Һунгуулиин бүхы 904 округһоо депутадта кандидадуудые бүридхэлдэ абаһан тухай протоколнууд комиссида ороо гээд тэрэ мэдээсээ.

Һунгуулиин участогуудые, участково һунгуулиин комиссинуудые эмхидхэн байгуулха хүдэлмэриин дүүрэһэн тухай, мүн бүгэдэ ниитэтэй танилсуулха һунгагшадай списогүүдые табилгын дүнгүүд тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь Х. П. Нешков элидхэбэ.

Һунгуулиин бюллетенүүдые бэлдэлгын ябаса, дуугаа үгэлгын байшан гэрнүүдые бэлдэлгэ, һунгуулиин документацяар комиссинуудые хангалга тухай Һунгуулиин Центральна комиссиин түрүүлэгшын орлогшо Е. Я. Демидова мэдээсэһэн байна.

Һунгалта хүрэтэр үлэһэн саг соо участково һунгуулиин комиссинуудта үдэр бүриин туһаламжа үзүүлхыень Һунгуулиин Центральна комисси Окружной һунгуулиин комиссинуудта дурадхаа. Ажалшадай амаралтын газарта байһан һунгагшадай дуугаа үгэлгые хангахын тула таарамжатай байдал байгуулха нэмэлтэ хэмжээнүүдые абахыень комисси мүн дурадхаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ба Министрнүүдэй Соведэй харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, ниитын эмхинүүдэй, хэблэлэй, радиогой, телевидениин түлөөлэгшэд Һунгуулиин Центральна комиссиин заседанида хабаадаа.

(ТАСС).

„Салют-4" программаяа бэелүүлнэ

НИИДЭЛГЭ ЗАЛАН ХҮТЭЛХЭ ТҮБ. (ТАСС). «Салют-4» гэжэ замбуулинай научна станциин хоёрдохи экипажай хүдэлмэриин үдэр майн 27-до Москвагай сагаар 10 час 40 минутада эхилбэ.

Космонавтнууд П. И. Климук, В. И. Севастьянов научна шэнжэлгэнүүдые хэхын тула станцияа бэлдэжэ үргэлжэлһөөр.

Замбуулинай аппарадуудые холоһоо хэмжэн тодорхойлдог, адагладаг лазерна түхеэрэлгэнүүдые таарулан табиха зорилготойгоор майн 26-най һүни «Салют» станциин лазерай ашаар туршалганууд хэгдэһэн байна. Газарһаа эльгээгдэһэн лазерай элшэ туяа станци дээрэхи томо болгодог түхеэрэлгэдэ тудаад, гэдэргээ тэхэриһэн, удаа тээнь газартахи аппаратураар бүридхэлдэ абтаһан байха юм. Космонавтнууд П. И. Климугай, В. И. Севастьяновай бэе һайнууд. «Салют» гэжэ замбуулинай научна станци ниидэжэ үргэлжэлһөөр.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДТА КАНДИДАДУУД

РЕДИКАЛЬЦЕВ П. И., Улаан-Үдын аймагай «Дружба» колхозой механизатор. (Улаан-Үдын һунгуулиин Тарбагатайн 143-дахи округ).

ЛАНЕЦ Л. М., Прибайкалиин аймагай «Прибайкалец» колхозой һаалишан. (Һунгуулиин, Турунтаевска 122-дохи округ).

МОДОГОЕВ А. У., КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь. (Яруунын аймагай һунгуулиин Гундинска 71-дэхи округ).

КУРДЮКОВА П. Г., Хяагтын аймагай больницын врач (Хяагтын аймагай һунгуулиин Ленинскэ 107-дохи округ).

ПИВОВАРОВ Н. Б., Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ. (Улаан-Үдэ хотын һунгуулиин Павловска 40-дэхи округ).

БЕЛЫХ Л. М., Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай штукатур-маляр. (Улаан-Үдэ хотын һунгуулиин Телецентровскэ 36-дахи округ).

НИКОЛАЕВ А. С., Хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой машинист-компрессорщик. (Улаан-Үдэ хотын һунгуулиин Верхнеберёзовско 26-дахи округ).

ДАГБАЕВ К. Д., КПСС-эй Хурамхаанай райкомой нэгэдэхи секретарь. (Хурамхаанай аймагай Аргатын 105-дахи округ).

ЧЕХОСЛОВАКИИН КОММУНИС ПАРТИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДЭЙ ПЛЕНУМ

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй Центральна Комитедэй пленум майн 27-до болобо гээд ЧТК агентство дамжуулба.

ЧССР-эй президентые һунгаха тухай КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй дурадхалые КПЧ-гэй ЦК-гай пленум зүбшэн хэлсээ. КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал элидхэл хэбэ. ЧССР-эй президент Л. Свободын удаан саг соо хүндөөр үбшэлжэ байлгада хабаатай асуудалые пленум шиидхэхэ ёһотой гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Эрхим түрүү мэргэжэлтэдэй коллективэй ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаашье һаань, ажалдаа бусажа, президентын уялгануудые гүйсэдхэн бэелүүлхын тула Л. Свободын бэе махабадай һайжараагүй байһаниинь халагламаар.

Л. Свободын аша габьяада Л. Штроугал үндэр сэгнэлтэ үгөөд, сүлөөтэ, бэеэ даалһан социалис республика байгуулхын түлөө Коммунис партиин, бүхы арадай тэмсэлдэ тэрэ элитэ ехэ үүргэ дүүргэһэн байна гэжэ тэмдэглээ. ЧССР-эй президентээр хүдэлхэ үедөө Л. Свобода Чехословакиин гүрэнэй һүлдэ боложо, республикын арад зоной гүнзэгы сэдьхэлэй нэрэ хүндэдэ, этигэл найдабарида хүртэһэн байна.

КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй дурадхалые элидхэлшэ саашадаа уншаба. Бэеынь муудаһанһаа уламжалан, ЧССР-эй президентын уялгануудые Л. Свободын гүйсэдхэн дүүргэжэ шадахагүй байһантайнь дашарамдуулан, республикын шэнэ президентые һунгаха тухай энэ дурадхал соо хэлэгдэнэ.

Республикын үргэн ниитэ ажалшадай дунда эгээл ехэ нэрэ хүндэтэй, эдэнэй этигэл найдабарида бүрин хүртэһэн КПЧ-гэй түлөөлэгшэ ЧССР-эй президентээр һунгагдаха ёһотой гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум дурадхаба. КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак эдэ эрилтэнүүдтэ бүрин харюусана. Тиимэһээ нүхэр Г. Гусагые ЧССР-эй президентын тушаалда кандидадаар дэбжүүлхые КПЧ-гэй ЦК-гай Президиум дурадхаа гээд Л. Штроугал үргэлжэлүүлээ. Дайнай жэлнүүдтэ чехословак арадай национально-сүлөөрэлгын тэмсэл хүтэлбэрилһэн, арадай-демократическа революциие, арад зондо үндэһэлһэн республикаяа һэргээхэ хэрэгые толгойлһон партиин элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадай тоодо ороно. Коммунис партидаа, марксизм-ленинизмдэ, пролетарска интернационализмда үнэн сэхэ байһанаа, СССР ба аха дүү бусад социалис оронуудтай хани барисаанда, харилсаа холбоондо үнэн сэхэ байһанаа Г. Гусак бүхы ажабядалаараа элирхэйлэн гэршэлээ.

Нүхэр Г. Гусагай памтар ниитын хүгжэлтын бүхы асуудалнуудта ангиин ба революционно ёһоор хандаагын гэршэ жэшээ болоно гэжэ элидхэлшэ саашадаа тэмдэглэбэ. Фашизм ба нацис эзэмдэлгэдэ эсэргүүгээр КПЧ-гэй хэһэн тэмсэл, Словакиин национальна восстаниие хүтэлбэрилгэ, чехүүдэй ба словагуудай ниитэ нэгэн гүрэн боложо ажаһууха гэһэн бодол бэелүүлгэ, социалис байгуулалтые хүгжөөлгэ Г. Гусагай нэрэтэй бата холбоотой юм. 1969 оной һүүлээр обществын ажабайдалай бүхы талануудта нэбтэрһэн гүнзэгы кризисһээ парти болон обществоёо КПЧ-гэй ЦК-гай гаргажа шадаха хэрэгтэ нүхэр Г. Гусак айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Г. Гусагые ЧССР-эй президентын тушаалда дэбжүүлхэ тухай КПЧ-гэй ЦК-гай президиумэй дурадхалые пленумдэ хабаадагшад альга ташалгаар угтаа. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэнүүдэй һүүлээр пленум зохихо тогтоол нэгэн һаналтайгаар баталан абаба.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак пленумэй түгэсхэхы үгэ хэлээ.

АЖАБАЙДАЛАЙ АРЮУН ЗАМДА ГАРГАХА

Залуу үетэн ахамад нүхэдэйнгөө ажал хэрэг үргэлжэлүүлэгшэд, коммунизм байгуулагшад болоно. Коммунис парти хүдэлмэришэн ангиин ерээдүйн халаанние бэлдэхэ, тэдэнние Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байхаар, совет арадай һайн һайхан ёһо заншал үргэлжэлүүлхээр хүмүүжүүлхэ асуудалда саг үргэлжэ анхарал хандуулна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ВЛКСМ-эй XVII съезд дээрэ үгэ хэлэхэдээ залуушуулые хүмүүжүүлэн һургаха тухай асуудалые онсолон тэмдэглэһэн юм. Нүхэр Брежнев энэ хүдэлөөе тон ехэ удха шанартай, һайн һайхан хэрэг гэжэ нэрлэһэн байна.

Баян дүй дүршэлөө залуу үетэндэ дамжуулан үгэхэ хүдэлөөн һүүлэй жэлнүүдтэ «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ. Ой модоной промышленностиин үнинэй хүдэлмэрилэгшэд залуушуулые шефтээ абажа, ажалда дүршүүлнэ.

Хурамхаанай леспромхозой Василий Петрович Парамоновой даадаг модо бэлэдхэлэй комплексно бригадын залуу хүдэлмэришэд ажалай ба ажабайдалай ёһотой һургуули бригададаа гарана гэхээр. Ажал хэрэгээрээ алдар суудa гараһан энэ бригадир Ленинэй ба Ажалай Улаан тугай орденоор шагнагданхай. Тэрэ модо бэлэдхэхэ баян дүй дүршэлтэй. Бригадаяа һайнаар хүтэлбэрилдэг, ажалынь зүбөөр эмхидхэдэг. Тиимэһээ бригада һара бүхэндэ ехэ бүтээсэ түйлана, жэгдэ һайнаар ажаллана. 1971 онһоо хойшо 197,3 мянган кубометр модо бэлэдхэн таллуулжа, табан жэлэйнгээ даабарие гурбан жэл үлүүтэй саг соо дүүргээ һэн.

В. П. Парамонов ганса ажал хэрэгээрээ суутай болоо бэшэ. Тэрэ хүтэлбэрилхы шадабаритай байһанаа харуулаа. Залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлэн һургагша гэжэ мэдээжэ болоо. Тэрэ өөрынгөө олон жэлэй дүй дүршэлые залуушуулда дамжуулан үгэнэ. Ажалай журам наринаар сахихаар, хэжэ байһан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандахаар бригадынгаа гэшүүдые хүмүүжүүлнэ. Тиимэһээ бригадынь бүхы гэшүүд 2—3 мэргэжэл һайнаар шудаланхай юм. Бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө гэһэн ёһо гурим эндэ наринаар баримталагдана.

Социалис Ажалай Герой Алексей Павлович Кудряшовой даадаг бригада табан жэлэйнгээ түсэбые 1974 оной октябрь соо дүүргэһэн байна. Хандагатайн леспромхозой энэ бригада ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ үүсхэл республика соогоо гаргаад, бага комплексно бригадануудай дунда социалис мүрысөө үүсхээ һэн.

Алексей Кудряшов бэрхэ хүмүүжүүлэн һургагша, Сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь тэрээнһээ жэшээ абажа, ажалаа һайнаар дүүргэхые оролдоно. Бригадань эрхим журамтай, ажалай культура наринаар сахидаг гэжэ мэдээжэ. Даажа байһан ажалаа һайнаар дүүргэхэ, техникээ гамтайгаар, эзэн ёһоор хэрэглэхэ гээшэ бригадын ёһо гурим болонхой. Баян дүй дүршэлтэй, ажалдаа һайн мэргэжэнгы энэ бригадир бусад модошодто ёһотой жэшээ харуулна. Тэрэ олон модошодые хүмүүжүүлэн һургаа, дүй дүршэлөө дамжуулан үгөө.

Комбинадай модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын олон предприятинуудай партийна, профсоюзай организацинууд комсомолой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта залуу хүдэлмэришэдые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Онохойн модоной комбинадай профсоюзай рабочком ажалай 75 ветерануудые залуушуулые хүмүүжүүлэн, һургагшаар томилоо. Тэдэнэр 85 залуу хүдэлмэришэдые даажа абаа. Рамщик Петр Ефимович Дульский коммунис ажалай ударник, ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Коммунис ажалай ударник Надежда Николаевна Мироненко, мастер Кирилл Константинович Машанов ажалай ветеранууд, дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэд гэжэ коллектив соогоо һайн мэдээжэ болонхой.

Ахамад эдэ нүхэд 2—3 хүдэлмэришэнние тус тустаа даажа абаад, ажалдаа дүршүүлжэ байна.

Залуушуулые хүмүүжүүлэн һургаха хэрэгые саашань хүгжөөхэ асуудал Шулуутайн леспромхозой цехүүд, модо бэлэдхэлэй пунктнуудай партийна организацинуудай суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Леспромхозой рабочком хүмүүжүүлэн һургагшаар 70 хүнние томилһон байна. Дүй дүршэлтэй эдэ хүдэлмэришэд 144 залуушуулые шефтээ абаад, ажалай оньһо шудалуулжа эхилээ. Мүн тиихэдээ бэеэ зүбөөр абажа ябахаар, хэһэн ажалайнгаа түлөө омогорхохоор тэдэнние хүмүүжүүлнэ.

Леспромхозой ажалай ветеранууд, залуушуулые хүмүүжүүлэн һургагшад ниитын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Тэдэнэр кадрнуудай ниитын таһагай хүдэлмэри эрхилэлсэнэ, Тиигэжэ хүдэлмэришэдэй олоор һэлгэгдэхэ ушар һүүлэй үедэ леспромхоздо үсөөрөө. Энээндэ ажалай ветерануудай үзүүлһэн нүлөөн бага бэшэ юм.

Байгалай леспромхозой 47 хүмүүжүүлэн һургагшад залуу 55 хүдэлмэришэнние даажа абанхай. Гэр барилгын цехэй үнинэй хүдэлмэришэн Валентина Тимофеевна Бурлакова энэ хэрэгтэ ехэ анхаралтайгаар, харюусалга ехэтэйгээр хандана. Шефтээ абаһан залуу хүдэлмэришэнние зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоно. Тэрэ үдэшэн һургуулитай һайн холбоо барисаа байгуулаа. Ажалһаа сүлөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэргэдэг, юугээр һонирходог байһыень һайн мэдэдэг болоо.

Комбинадай предприятинуудай 400 хүмүүжүүлэн һургагшадай слет комбинадта һаяхан үнгэргэгдөө. Аша туһатай энэ хүдэлөө хүгжөөн дэлгэрүүлхэ, нүлөөень улам дээшэлүүлхэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болобо. Модо бэлэдхэлэй, модо болбосоруулгын промышленностиин үнинэй хүдэлмэришэд ажалайнгаа дүй дүршэл залуушуулда дамжуулан үгэхэһөө гадна, тэдэнние соёл болбосоролой талаарнь зүбөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ анхарна.

Залуу нүхэдэйнгөө ерээдүй сагта ямар хүнүүд болохо тухайнь һанаата ... наа, тэдэнээ зүбөөр ... жүүлхэ талаар дүй ... лөө саашадаа андалдан ... тухайгаа хүмүүжүүлэ... гагшад хэлсээ.

Залуушуулые хүмү... хэ хэрэгэй муугаар ... хэгдэһэн ушар слет ... элирүүлэгдэһэн байна. ... данай, Горхоной, Х... леспромхозуудта, Үды... до урадхуулгын конт... энэ хүдэлөөн һайнаар ... рүүлэгдээгүй. Хүмүү... һургагшад томило... тэдэнэй соведүүд эм... дээгүй.

Республикымнай мо... лэдхэлэй, болбосор... предприятинуудта 20 ... хүдэлмэришэд ажаллан... дэнэй 8000 гараниинь ... гү, али 42 процентнь ... һа хүрөөгүй залуу хү... ришэд юм. Эдэ хүдэлм... дэй 2800-ниинь дунда ... гуули дүүргээгүй ... Тэдэнние ажалда дүр... хэ асуудалаар хүмүү... һургаха хэрэгые яашье ... заарлажа болохогүй. ... нэй юрэнхы эрдэм ... лүүлхэ, идейно-полити... талаарнь зүбөөр хүмүү... хэ гээшэ ехэ шухала ...

Залуушуулые хүмү... лэн һургагшад саашад... хүдэлөө улам дэлгэр... залуу хүдэлмэри... ажалда дүршүүлхэ, ... болбосоролыень дээша... гэжэ анхарха тухайга... дүүлһэн байна.

Ц. ДОНДУК...
«Забайкаллес» комбин... таһагай начал...

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ДҮРШЭЛӨӨРӨӨ ШАЛГАРАГША

Сонхонуудай яларжа байхые обёороод, гэртэнь оробоб. Тэрэ мүнөөдэр ажалһаа сүлөө, ондоо халаанайхид ажаллана гэжэ мэдээ һэм. «Гэртээ гансаараа ха», гэжэ һанааб. Үнэхөөрөө гансаараа байба. Анфиса һамганиинь шахтада 25 жэлэй туршада мотористкаар ажалладаг. Энэ үдэшэ ажалдаа байгаа. Гурбан хүбүүдынь мүн лэ гэртээ үгы. Нэгэниинь сэрэгэй албанда, хоёрынь студентнүүд, ондоо городуудта һуралсана.

Намайе хараад, номоо орхибо. Раисай урда шэнэ хэдэн номууд харагдана. Мэндэшэлэлсэбэбди.

— Мүнөөдэр почтоор хэдэн шэнэ номуудые абааб. Электро-хабсаралгаар, шахтын түхеэрэлгээр литература даа. Хаража танилсажа байнаб, туһатай олон юумэ бии, — гэжэ Раис тайлбарилна.

Раис Хилалович Хилалов техническэ литератураар үнинһөө һонирходог гэжэ мэдэхэб. Шахта соо ажаллададаг энэ хүдэлмэришэн һүүлэй шэнэ һонин юумэтэй тусхай ном уншажа танилсадаг, эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлдэг. Газар доро ашаглагдадаг бүхы техникэ нарижуулагдажа, шэнээр һэлгэгдэжэ байна ха юм.

Политическэ, научна, уран зохёолой номууд, элдэб справочнигууд тэрэнэй гэртэ ехэ олон.

Номуудые иран байжа хөөрэлдэнэбди. Тэрэ һанал бодолоо хэлэхые яаранагүй. Үгэ бүхэниинь бодомжотой. Хэлэһэн юумэнь хуу тайлбаритай. Хүндэтэ шахтер, коммунис ажалай ударник Раис Хилалович өөрынгөө мэргэжэлдэ ехэ дуратай юм. Тэрэ газар доро 1946 онһоо хойшо ажаллана. Гушаад шахуу жэлэй дүй дүршэлтэй гээшэ.

— Нэгэ бага ажаллаад, пенсидэ гарахааршье. Харин гэртээ һуужа шадахагүйб, — гэжэ энеэбхилнэ.

Тэрэ таби наһатай. Үнэхөөрөө гэртээ һуужа шадахагүй. Ёһотой хүдэлмэришэн хүнэй абари зантай, мэргэжэлээ һайнаар шудаланхай. Ажалһаа сүлөөтэй сагтаа амараа гэжэ миин байдаггүй. Ямар нэгэн юумэ ойлгожо абахые, шэнэ юумэ мэдэхые эрмэлзэдэг. Техническэ литературатай танилсажа, халан абамаар дүй дүршэл бэдэрдэг. Уралан нарижуулгын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Раис Хилалович шахтын дүй дүршэлтэй электрослесарь юм. Тэрэ орёо оньһон приборнуудаа һайнаар шудаланхай. Эгээл нарин электроаппаратура, электронно приборнуудые хабсаргаха, шалгаха, заһабарилха даабари тэрээндэ үгтэдэг юм. Ажалаа ходо һайнаар дүүргэдэг. Хэрэгтэй болоо һаа, амаралтын үедэ, һайндэрнүүдтэшье ажалладаг.

Шахтернууд энэ нүхэрөө, мүн тэрээнтэй суг ажалладаг электрослесарьнууд Прокопий Бурлаков, Юрий Кавелин гэгшэдые магтадаг, һайн ажалайнь түлөө баяр хүргэдэг.

Шахтын электрослесарь дүй дүршэлтэй, һайн мэргэжэл шадабаритай байха ёһотой. Шэнэ лава соохи ажал бэлдэхын, электрын лини татахын, мүн тэдэнние газар дорохи эрхэ байдалда һаадгүйгөөр ашаглахын тула, мотоор, электроприборнуудай, конвейер, комбайн, лебедконуудай электрын линиин оньһо һайн мэдэхэ хэрэгтэй юм. Тэдэнэй һаадгүй һайнаар хүдэлгэгдэжэ байбалынь, шахтернууд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, түсэбөө дүүргэхэ ха юм.

Электрослесарь Хилалов энээнние һайн ойлгоно. Тиимэһээ ажалдаа харюусалгатайгаар, үнэн сэхээр хандадаг.

— Хилаловай даабаряа дүүргээгүй ушар байхагүй, — гэжэ «Гусиноозерская» шахтынхид хэлсэдэг. Зүб лэ хэлсэнэ. «Бүхы юумэ һайнаар, болзорһонь урид» гэһэн ёһо гурим тэрэ баримталдаг юм. Тиимэһээ нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болоо.

— Техническэ һайн түхеэрэлгэ шахтада абтана. Харин тэрээндэ хайша хэрэгээр хандаха ушар үшөө бии. Зарим шахтернууд техническэ харууһа саг соонь эмхидхэнэгүй. Тиимэһээ үнэтэй сэнтэй техникэ хэрэглэлһээ сагһаа урид гарана, — гэжэ Раис Хилалович халаглана.

Тэрэнние Гусиноозерск городто танихагүй хүн үгы шахуу. Бэрхэ хүдэлмэришэн, һайн һайхан сэдьхэлтэй юм. Шахтын орёо нарин электронно түхеэрэлгэ өөрынгөө табан хурган мэтэ һайнаар ... болонхой. Шулуу нү... бүтээсэ ехэтэй конвей... дые хүдэлгэхэ э... түхеэрэлгэ, шахтер... электрын галай аюулһа... ран хамгаалдаг прибор... эдэ приборнуудай һаад... хүдэлжэ байһые хар... шалгадаг оньһон түх... гэхэ мэтэ электросл... мэдэлдэ байдаг.

Хүндэлэлэй Тэмдэгэй ... ноор, Шахтерой алдар ... 3-дахи шатын тэмдэгэ... дэн медальнуудаар тэр... нагданхай. Р. Х. Х... ямаршье даабарие ... нягтаар, саг болзор ... дүүргэдэг.

Шахтернууд шулуу ... малтан абаха даабари... жэлэй түсэбые үлүүлэн ... гэхэ гэжэ оролдоно. Э... рэгтэнь электрослесарь ... лов горитой туһа ху... Тиимэһээ шахтернууд ... оруулдаг туһа нэмэри, ... ажал сэгнэжэ, хүндэл... ха юм.

И. МАЛЬЦ...

РЕПОРТАЖ

ГАЗАР ХАХАЛАГШАДАЙ МҮРЫСӨӨН

Һаяхан Улаан-Үдын аймагай «Заветы Ильича» совхозой поли дээрэ Зүүн-Сибиирин хүдөө ажахын техникумуудэй һурагшадай—газар хахалагшадай зональна конкурс боложо үнгэрбэ. Тувын, Шушенскын, Тулунай, Минусинскын, Красноярскын техникумүүдэй һурагшад газар хахалха уран шадабаряа эндэ харуулаа. Манай республикын нэрэ хүнинай дые Ивалгын гидромелиоративна техникумэй хоёр команда хамгаалһан байна.

Конкурсын главна судья, Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэдые шэлэн табилгын болон бэлдэлгын таһагай начальник А. Атутов энэ конкурсые нээжэ, амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Манай нютагай хүбүүн, үнгэрэгшэ жэлэй конкурсын чемпион Юрий Вторушин Тулунай түлөөлэгшэ Александр Сакунов хоёр энэ мүрысөөнэй тугые үргэбэ.

Мүрысөөншье эхилбэ даа. Конкурсын гурим шанга: үгтэһэн нэгэ сагай туршада «МТЗ» тракторaap 0,30 гектар, «ДТ» тракторaap 0,40 гектар газар һайн шанартайгаар хахалха хэрэгтэй.

Түрүүшээр Шушенскын командын хэрэгүүд ехэ һайн ябажа байба. «ДТ» тракторaap хахалагшадай дундаһаа үнгэрэгшэ жэлэй чемпион Юрий Вторушин шалгаран гараба. Энэ хүбүүн Ивалгын гидромелиоративна техникумдэ һурадаг юм. Һүүлэй һүүлдэ дүнгүүдэй гаргагдахада, Ю. Вторушин илажа гараһан байба.

Командануудай хоорондо болоһон мүрысөөн улам шангадана. Заримашуул конкурсын гуримые эбдэнэ — ондоо хүнэй зурууд дээрэ трактораараа гарана, буруу годирно — тиихэдэ мүрысөөндэ хабаадаха эрхээ алдана.

Одоошье конкурсын дүнгүүд гаргагдаба даа. Ивалгын гидромелиоративна техникумэй нэгэдэхи команда түрүүшын һуури эзэлбэ. Тус техникумэй һурагшад Виктор Дарижапов, Юрий Вторушин гэгшэд түрүүшын һууринуудые эзэлээ. Хоёрдохи һуурида — Минусинскын команда, гурбадахи һуурида Шушенскын команда гараба.

Буряадай АССР-эй Хүдөө ажахын министерствын дамжуулгын кубок илажа гараһан командануудта барюулагдаа. Тиихэдэ газар хахалалгада түрүүлһэн хүбүүдтэ дипломууд, үнэтэ бэлэгүүд үгтэбэ. Мүрысөөндэ хабаадагшадта бултандань дурасхаалта бэлэгүүд барюулагдаа.

Айлшадай командануудай түлөөлэгшэд болон конкурсдо хабаадагшад энэ мүрысөө һайнаар эмхидхэһэнэйнь түлөө Ивалгын гидромелиоративна техникумэй, «Заветы Ильича» совхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ хани халуун баясхалан хүргэбэ. Үнэхөөрөөшье, энэ конкурс эмхитэйгээр үнгэрөө. Хүдөө ажахын ерээдүйн мэргэжэлтэдтэ энэ мүрысөөн ехэ туһатай байха гэжэ һанагдана.

Ч. ДОРЖИЕВ.

Зурагууд дээрэ: 1. Газар хахалагшадай мүрысөөнэй туг үргэгдэнэ. 2. Газар хахалагшадай мүрысөөнэй чемпион Юрий Вторушин. 3. В. И. Ленинэй, Н. К. Крупскаягай нэрэмжэтэ Шушенскын хүдөө ажахын техникумэй команда.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

СОВЕТ ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ЭРТЫН ХАРТААБХА

ТАШКЕНТ. (ТАСС-ай корр. К. Тычина). Узбекистанай промышленна түбүүд шадархи тусхай шэглэлтэй ажахынуудта хартаабха малталга нёдондо жэлэйхиһээ долоон хоногоор урид эхилбэ. Байгша ондо хартаабхын талмай нилээд үргэдхэгдөө. Гектарһаа 200 центнер ургаса хуряагдана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ нута голойхиһоо һэрюубтэр, хадын ташалангуудта хартаабха таридаг болонхой.

ТАРИЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ УЛАМ ТҮРГЭДЭНЭ

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр. Н. Карасев). Май соо 20 гаран хоногто утэ үнжагай бороогой ороһоной һүүлээр Алтайда наратай дулаан үдэрнүүд тогтоод байна. Тиихэдэнь тарилгын эршэ гурба дахин түргэдэбэ. Үнгэрһэн үдэрнүүдтэ хизаарай колхоз, совхозууд хахад миллион гектарта ороохото ургамалнуудые таряа.

УРГАСА ХУРЯАЖА ЗАХАЛБА

МИНСК. (ТАСС-ай корр. Е. Галкин). Белоруссиин урда районуудаар хүсэ үбһэ, тэжээлэй бусад ургамалнуудые хуряажа эхилбэ. ... жээл бэлэдхэдэг ... руулагдамал бригад... звенонууд хаа хаанаг... хидхэгдэн байгуулагда...

Таряашад 11 ... тонно гэхэ гү, али ... жэлэйхиһээ 1 милли... ноор ехэ сенаж дара... раална. Витаминтай гү... бусад тэжээл бэл... хоёр дахин ехэдхэгд...

ШЭНЭ ТҮХЭЛЭЙ ИНКУБАТОР

МОСКВА. (ТА... корр.). Шубуу үсхэбэ... дэ хэрэглэгдэхэ маши... дые бүтээдэг ГСКБ-... дэлмэрилэгшэдэй ... «Кавказ» түхэлэй ... батор нэгэн ... ро 13 мянган дальба... жээхэ юм. Олондо ... һан «У-50» түхэлэй ... торһаа һураггүй үлүү ... бигдаһан үндэгэнэй 92 ... центнь дальбараа болод...

СССР-эй Хүдөө ... министерствын научно-... ческэ совет иимэ түх... кубатор олоор бүтээ... хые зууршалаа.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДА... ПЕКАРНИ

НИСПОРЕНЭ (Мол... ССР). (ТАСС-ай корр. ... поренын районой түбт... лалгада оруулагдаһан ... мэнэй завод сүүдэ ... тонно хилээмэнэй зү... дые болгодог юм. З... хүдэлмэришэд һая бол... һон хангал һайхан ... хилээмэнэй зүйлнүүдые ... тофургонуудта аша... оной колхоз, сов... магазинуудта, сто... та, һургуулинуудта, ... саадуудта абаашана.

ХЭЖЭНГЫН ГОЛОЙ ҺААЛИШАН

ОЧЕРК

НЮТАГ бүхэндэ ...алша бэрхэ хүнүү... олон байдагынь ...дэшье мэдээжэ, ...энэр тухай газетэ, ...рналнуудта бэшэдэг, ра... ...гоор дамжуулга хэдэг, те... ...иденеэр харуулдаг.

«Хэжэнгын гол» гэжэ ай... ...гай газетын үнгэрһэн ...74 оной данса иража һуу... ...дам, Хэжэнгын совхозой ...рүү һаалишадай нэрэнүү... ...й дунда Чимитова Цырма... ...й нэрэ ходол дайралдаба. ...хөөрөөшье, һанаад үзэ... ...дэм, Цырма Чимитова ар... ...ад жэлэй туршада совхоз... ...огоо түрүүлжэ ябана.

Бүри һаяхан баяртай мэ... ...эсэл дуулдаба. Буряадай ...ССР-эй Верховно Соведые ...гаха һунгуулиин Хэжэн... ...100-дахи округһоо һун... ...даха депутадта кандида... ...р Цырма Чимитова дэб... ...үүлэгдэбэ гэжэ дуулаха... ...зүрхэ сэдьхэлһээ баясаа ...м. Тиимэл хадань хүндэтэ ...шагшадтаа энэ нүхэр ту... ...хөөрэхэ дурамни хүрэнэ.

1.

ХОЁР жэлэй урда тээ ...Хэжэнгын аймагай хү... ...ажахын түрүүшүүлэй ...блөөн болобо. КПСС-эй ...комой секретарь Валентин ...дорович Лысов нютагай ...хэшүүл, ажалша һүбэл... ...хүнүүдтэ гүрэн түрын ...гнал — орден, медальнуу... ...е барюулба.

— Хэжэнгын совхозой ...алишан Цырма Цыбденов... ...Чимитова, — гээд зүб... ...е хүтэлэгшэ шангаар со... ...хобо.

Альга ташалган аадар бо... ...одол шааяжа, дундуур бэе... ...дүүрэн улаан шарайтай ...энэр зал соонһоо бодоод, сце... ...тээшэ даруухан гэшхэлэн ...бо. Валентин Фёдорович ...рэнэй үбсүүндэ «Хүндэлэ... ...Тэмдэг» орден зүүлгэжэ, ...рыень шангаар адхаба. Зал соо һууһан хүнүүдэй ...талаар зэргэлһэн хэдэн ...энэрнүүд хоорондоо гүбэр... ...бэр хөөрэлдөөд орхибо:

— Ехэл зүб юумэн болодаа.

— Цырмамнай орден абаар лэ хүн гээшэ.

— Имэ хүндэ орден үгөөгүй аад, хэндэ үгэбэ гээшэб!

... Үүрэй Солбоной наадажа байхые хараа һэн гүт, нүхэд? Тэрэ мүшэнэй яларан харагдаһанай һүүлээр лэ үүрэй толон һүн сагаан хүшэгые зүүн зүгэй хадануудай хярхаг дээгүүр дэлгээгээд орхидог.

Эртэшэ хүн лэ Үүрэй Солбонииe харадаг юм гээд арад зон хэлсэдэг. Үнэхөөрөөшье, тиимэ ха даа.

Цырма тэрэ мүшэнэй яларан наадахые хорин наһанһаа хаража ябана.

Үдэшэ орой болотор нүхэд басагадаараа хөөрэлдэжэ, элдэб һониноо бэе бэедээ дуулгалсажа, шэнэ дуу сээжэлдэжэ үрдиһэн Цырмагай гэртээ ерэхэдэнь, гэнтэ һэриһэн эжынь гэмэрээд абаха:

— Үглөөгүүр эртэ бодохо аад, ямар орой болотор ябадаг юм?

Цырма дуугүйхэнөөр хүнжэлдөө орохо. Харин үглөөгүүр хэнһээшье түрүүн бодоод, һаалиин гүүртэдэ ерэдэг һэн. Хойноһоонь уданшьегүй хүрэжэ ерэһэн Долгоржап Шойдокова Мыдыгма Юмдылыкова хоёр гайхалсаха:

— Энэ басаган бузар эртэшэ гү даа? Бэрхэ хүнэй дэбдихэртэ шүбгэ хайша, залхуугайхида — олбог шэрдэг гээшэмнай одоол энэ бэшэ гү?

Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо Цырма Чимитова хүнэгэй гэнжэ ханхинуулһаар һаалиин гүүртэ тээшэ үглөөгүүр бүхэндэ алхалдаг болоо һэн.

2.

МАЛША хүн абаһаар эли юм гээд арад зоной хэлсээшэ ехэл зүйтэй, зүбтэй хаш даа. Адлил ушар байдалда, нэгэл байра соо үнеэдээ һаадаг, адлил үбһэ, зеленко, силос малдаа эдюулдэг һаалишад аад, ажалай тад ондоо дүнгүүдые туйладаг. Одоол энэмнай хүнэй өөрын оролдолгоһоо болоно гээшэ ааб даа.

Цырма Чимитова энээн тухай тон дарууханаар намда шитэжэ хэлээ һэн:

— Мал гээшэмнай баһал сэсэн амитан даа. Уруу дуруушаг, сухалтай гү даа, али хүхюуншэг ерээ һааш, үнеэдшни абаһаар лэ мэдээд байха. Хараагаа, сохёо һааш, һүеэ татаад орхихо. Саһан, бороо орог даа, һалхи шуурган болог даа — баһал тэдэнэйш зан абари хубилаад байха. Тиимэл хадань тэдээндээ нэгэл янза, даруу, урин зохидоор хандахада, эрхэлүүлхэдэ һайн гэжэ һанадагби.

Малша хүнэй абари зан... Имэ ёһото абари зантай болоогүй хүнэй амжалта туйлахань гайтайшаг ха. Минии лэ үдэр үнгэргөөд, һаамаа дүүргээд, малаа тунайшаар эдёэлүүлээд ябаһан хүн, хэнэйшье мэдэһээр, ехэ амжалта туйладаггүй. Хэһэн хэрэгтээ үнэн сэхэ, зүрхэ сэдьхэлһээ хандажа, тэрээн тухайгаа үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн боложол ябаһан хүн ажалай амжалтын үргэн харгыда гарадаг ха юм. Тиимэл хүнүүдэй нэгэн Цырма Чимитова болоно.

Цырма Чимитовагай нүхэр Цырендоржо 1966 ондо хүндөөр үбшэлөөд, наһа барашоо һэн. Тэрэнэй һүүлээр Цырмада хүнгэн ажал дурадхаһан хүнүүдшье бии һэн.

Тэрэ үдэрнүүдтэ Цырма ямар ябааб даа! Досоонь нарбагар ута далитай турлааг орошоод, хаагалжа байһан мэтэл һэн. Һанаагаа зобоһон зарим хүнүүдэйшье, нүхэд эхэнэрнүүдэйшье хэлэһэн үгэнүүдые хүсэд һанадаггүй. Гансал Цырендоржынтоо һүүлшын үгэнүүдые мартадаггүй.

— Цырма, өөрөө мэдэнэш... Һаалишанаар ябахашни гайтайл байха, — гэжэ тэрэнь аалиханаар хэлээ һэн гээд хэлсэдэг.

Уйдхар гашуудал тэнгэриин хара үүлэн мэтээр гэнтэ хүрэжэ ерэдэг. Яахабши теэд? Үдэр, һүнигүй уйлажа дуулажа ябахагүйш. Бэеэ бариха, бэеэл бариха хэрэгтэй, үшөө дахин бэеэ бариха.

...Цырмагай толгойдо сайбар сагаан хюруутай үнгэтэй үһэнүүд бии болоо һэн. Уйдхар гашуудал Цырмае хухалжа, нугалжа шадаагүй.

Үглөө бүхэндэ үүрээр бодожо, найман үхибүүдээ эдеэлүүлхэ. Һургуулидань тэдэниие ябуулха гэжэ түхеэрхэ. Хорёод үнеэн хашаа соо ээзнээ хүлеэжэ ядан үүгэнэлдэхэ. Басагаяа хайрлаһан эжынь хүндөөр һанаа алдаха.

Эдэ бүгэдые дабажа, Цырма Чимитова олоной хэрэгтэ зүрхэ сэдьхэлһээ оролсон ажаллаа. Тиимэл үсэд нэтэрүү, оролдосотой байһанайнгаа ашаар араар арбаад жэлэй туршада Хэжэнгын аймагай түрүү һаалишадай нэгэн гээд тоологдожо, баян дүй дүршэлөө нүхэдтээ хубаалдажа, андалдажа ябана.

Нүхэд һаалишадайнь үгэнүүд бидэниие баясуулна.

Цырендулма Гатапова:

— Ехэл даруу зантай хүн даа. Мэдээгүй байтаршни, хамаг юумэ бүтээжэрхиһэн байха. Тиигэжэ һайрхажа, олон үгэ хэлэжэ байхыень дуулахагүйш. Үглөөгүүр эртэл бодоод ерэбэб гэхэдэш, Цырма үни хашаа соо орошонхой, үнеэд үүгэнэлдэжэ байха.

Долгоржап Дынзенова:

— Үнинэй сугтаа ажаллана бди. Абьяастайгаар үнеэдээ һаахыень лэ гайхадагби. Үнеэдынь гэжэ... Цырмагаа харажархиһаар юу уламайгаа хараһан мэтэ мээхэйтээр үүгэнэлдэхэ. Шолмохонуудшни танина, эрхэлнэ.

• • •

ХЭЖЭНГЫН совхозой «Центральная» гэжэ һаалиин фермэ Хэжэнгэ голой эрьедэ оршодог юм. Хэжэнгын голой шэмэтэй ногоо, үбһэ, зелёнко, силос болон бусадые эдиһэн үнеэд Цырма Чимитовада һаалгажа, һүн горхо урдахуулна. Ээзэниинь бэрхэ даа!

Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгагдаха депутадта кандидадаар Цырма Чимитова мүнөө дэбжүүлэгдээд байна гэжэ дээрэ дурдаа һэмди. 1975 оной июниин 15-най үдэр нютагайхидынь Цырма Чимитовагай түлөө дуугаа эмхитэйгээр үгэхэ бэзэ гээд найдагдана. Хүн зонойнгоо имэ этигэл найдабариие Цырма Чимитова үнэн сэхэ ажалаараа харюулха, заатагүй харюулха.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

Арадай КАНДИДАДУУД

«МИНИИ ҮЕТЭН»

ТЕАТР

Манай буряад драматургнууд, сэхыень хэлэхэдэ, бэшэһэн зүжэгүүд доторoo ехэнхидээ хүдөөгэй байдал зураглан харуулдаг заншалтай. Граждан дайн, хамтын ажахы байгуулха үе гэхэ гү, али мүнөө сагай байдал — эдэ бүгэдын тон шухала асуудалнууд авторнуудые адли тэгшээр һонирхуулжа, һүүлэй һүүлдэ зүжэгүүд боложо мүндэлнэ. Эндэ буруу юумэн үгы. Тон һайн мэдэхэ юумэеэ удхалан бэшэхэдэшье ульгам гүйсэтэй байдаг.

Һаяшаг драматург Ж. Цыреннимаевай «Минии үетэн» гэжэ зүжэг хаража ехэтэ баясаабди. Хүдөөгэйхидэй байдалтай танилсахамнай гэжэ һанаһамнай, зүжэгэй гол геройнуудтай гүн тайгын оёорто, хабшал хабсагайн дунда уулзанабди. «Тэдэнэр хэд бэ? Али модо бэлэдхэжэ байгаашад гү?» гэжэ таамагланагүйбди, харин геологуудтай автор бидэниие уулзуулна. Буряад драматургида гэхэ гү, али үндэһэн зохёолдо үшөө дайралдаагүй шэнэ «хэбтэшые» автор онсо өөрын харасаар онобшолон «үрэмдэжэ», Буряадай газар дайда ашагта малтамалнуудаар айхабтар баян, тэдэниие бэдэрээшэд тухай зохёол бэшэхэ ёһотойбди гэжэ ойлгуулна.

Сэхыень хэлэхэдэ, Ж. Цыреннимаев драматургиин хүшэр замда өөрэ онсо шэглэлтэй гараа. Тэрэнэй «Чингис Саянов» гэжэ зүжэг дотор эгээ һайхан мэргэжэлтэй хүнүүдэй (врачнарай) ажабайдал харуулагдаа һэн. Тиигэжэ буряад интеллигенциин, хүдэлмэришэнэй абари зан, түхэл шэнжэ сценэ дээрэ мүндэлжэ, ажабайдалай дундаршагүй баяниие, хужарлама һайханиие харуулна бшуу.

«Минии үетэн» гэжэ зүжэг дотор геологуудай ажал хэрэг, хани харилсаан үнэншэмэ тодоор харуулагдана. Буряадай АССР-эй арадай артист Б. Аюшин найруулан табижа, зүжэгэй хүгжэлтые бүришье гүйсэтэй ульгам болгоһон байна. Экспедициин геологууд Бүргэд (Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Бутуханов) Сэнгэ (артист М. Жапхандаев) хоёрой хоорондо зүрилдөөн зангиржа, зүжэгэй хүгжэлтэ улам шангадажа, һүүлэй һүүлдэ буруу юумэ элирэн гарана. Эндэ хоёр ондоо абари зан «мүргэлдэнэ». «Түргэн түүхэй, удаан даамай» гэһэн арадай оньһон үгэһөө эгээл удхатай.

Сэнгэ бүдүүрхүү зантай, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө дээрэлхүүгээр хандана. Зүбшье, буруушье юумэ хээ һаа, «заабол зүб лэ юумэ хэһэн байхаб» гэжэ аашална. Бэеэ шүмхэжэ, ухаандаа шүүбэрилжэ, тобшолол хэжэ үзэнэгүй. Олдохын шухаг үнэтэ малтамал бэдэрхэ хэрэгтэнь нилээд ехэ зөөри гаргашалагдана. Бэдэрэлгын хүдэлмэри мүртэйгөөр ябуулаагүй аад, тиихэ мүртөө сугалуулһан бодосуудаа һайса шалгажа үзөөгүй аад, Бэлшэрэй адагта юуншьегүй, хогоосон гэһэн шал буруу шиидхэбэри гаргана. Үнгэржэ ерэхэдээ, геологическа управленидэ нюдэ халхалһан гэхэ гү, али бэеэ магтаһан худал хуурмаг тоо баримтануудые үгэнэ. Эгээл энэ үедэ экспедицидэнь шэнэ инженер-геолог ерэжэ, Сэнгэ бэрхэшээлтэй шахардуу байдалда ороно. Гэмээ сагааруулхын тула экспедициеэ ондоо тээшэнь нүүлгэжэ абаашахые, тиигээд үнэн сэхэ, ажалша бэрхэ геолог Бүргэд Нимаевичые худал үнөөр хардахые оролдоно.

Буряадай АССР-эй габьяата артист Г. Б. Бутуханов Бүргэдэй һанал эрмэлзэлые тон зүбөөр ойлгожо, түбшэн даруу зантай, нилээд бодомжолжо дуугардаг хүнэй абари зан гаргана. Хажуу талаһаа хаража һууxада, ноёрхуу, албан хойрог Сэнгэ яһалашье сухал хүрэхөөр аашална. Сэнгэ (артист М. Жапхандаев) нэгэл тиимэ һабяаһагүй, халтад лэ гэхэдээ хашхаржа, угзаганажа, агзаганажа һаланагүй. Үргэлжэ ябаһан сүүмхэеэ нэгэ шэдэхыень, нэгэ абахыень харахада, одоол аягүй, энэ хүн холо ошохогүй, саг зуура дорьботоно гэжэ ойлгохоор. Энэнь энэшье гэлэй. Бэеэ сагааруулхаа, өөрынгөө түлөө худал үнөөр тэмсэхээ оролдоһон хадаа, Сэнгэ нэгэл тиигэжэ саагуур тойруулжа, мэхэтэйгээр доботолхо ёһотой байгаа гэжэ һанахаар.

Харин Бүргэд (артист Г. Б. Бутуханов) бүхы юумэ бодожо үзэнэ. Сэнгын дутагдалые, ямар алдуу хэһые абаһаар лэ мэдэнэ. Сценэ дээрэ бэеэ абажа ябаханьшье, хөөрэлдэхэньшье аятай зохид, нилээд ехэ юумэ мэдэхэ хүн гэхээр. Шухалань гэхэдэ, ажал хүдэлмэридөө бүхы сэдьхэлһээ хандана. олоной хэрэгтэ туһатай юумэ хэһэйб гэжэ оролдоно.

Геолог Бимба (артист Ф. Иннокентьев) зүжэгые шэмэглэхэ, бүхы хүгжэлтыень гүйсэтэй болгохо хэрэгтэ онсо һуури эзэлнэ. Бимбые наадалжа энеэхэ, мүн хайрлаха ушартай һуунабди. Һургуули, институт, геолог, тиигээд ашагта малтамал бэдэрэлгэ... Иигэжэ хүн боложо, улаан нюураараа бэрхэшээлтэй ушаралдахадаа сухарингүй, шэлэһэн мэргэжэлдээ үнэн сэхэ байһанаа харуулна. Эндэ-инаг дурантайгаа анха түрүүшынхеэ уулзажа, ажабайдалай эхин эндэһээ захална гэжэ ойлгоно. Минии һанахада, артист Ф. Иннокентьев энэ рольдо жэншэдгүй һайнаар наадажа, харагшадые яһала һонирхуулна.

Экспедициин начальник Хэшэгтэ (РСФСР-эй габьяата артист Д. Д. Дондуков) Сэнгын үгэдэ орожо, алдуу хэн алдана. Тэбдэхээр, яаруу шиидхэбэри хэхээр юумэн бии байгаа. Теэд ахамад артист геройнгоо уг зорилгые тон зүбөөр ойлгожо, экспедициин ажалые зүб мүртэнь оруулна. Гэндэн үбгэн (Буряадай АССР-эй арадай артист Б. Г. Аюшин) зүжэгэй гол хүгжэлтэдэ түлхисэ боложо үгэнэ. Архи балгаха дуратай гу, али ама халамгайгаар элдэб эсын юумэ шалидаг үбгэжөөлнүүд зарим зүжэгүүдтэ гарадаг. Теэд Гэндэн наһатайшье һаа, геологуудта харгышан болонхой, ямаршьегүй ябана. Энэ үбгэнэй абари зангые, түхэл шэнжые ахамад артист тодо хурсаар харуулжа шадаа.

Тиихэдэ артистнар Б. Тубаев (Дэлгэр), Г. Жапхандаева (Сэсэгма), А. Нечкина (Дарима) нилээд һонирхолтой образ гаргажа шадаа. Зүжэгые уран зураашa В. Бройко шэмэглэн гоёожо, харахада бүришье гоё һайхан болгоһон байна.

Иигэжэ буряад драмын театрай сценэ дээрэ нютагай геологуудай образ мүндэлжэ, искусствада дуратайшуулые баясуулхал байха.

М. ОСОДОЕВ.

УУЛЗАЛГА БОЛОБО

ХОРИНСК. (Телефоноор ...аба). Россиин Федерациин ...рховно Соведые һунгаха ...байкальска һунгуулиин ...-дэхи округой һунгагша... ...суглаан эндэхи Соёлой ...шанда болобо.

Партиин Хориин райко... ...1-дэхи секретарь В. У. ...рханов хуряангы үгэ хэ... ...э, суглаа нээбэ.

Россиин Федерациин Вер...но Соведэй депутадта ...дидат Е. Г. Трубицинай ...эммжэтэ нюур П. И. ...аснопеевтэ үгэ үгтэбэ. ...бжүүлэгдэһэн кандида... ...нгаа намтар, ажал ябуул... ...тухайнь хөөрэжэ үгэбэ. ...втомобильна харгын Хо... ...ин управлениин начальник ...Б. Дармаев, Хориин дун... ...һургуулиин багша Н. О. ...чкина, Анаагай совхозой ...ректор С. Ж. Жамсуев гэгшэд үгэ хэлээ. Тиигэхэ зуураа энээнэй урда тээ һунгагшадай үзүүлһэн найдабари, захяае депутат Е. Г. Трубицин дүүргээ, туһаламжа үзүүлдэг байгаа гэжэ эдэнэр хэлээ.

Хориин элитэ хонишон, Социалис Ажалай Герой Н. Л. Тогмитова үгэ абажа, ажал хэрэг тухайгаа хөөрэбэ. — Хурьга абаха, ноопо хайшалха талаар табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэнхэйбди, — гэжэ мэдүүлбэ. Энэ жэлдэ 100 эхэ хониин бүриһөө 113 хурьган томо болгогдожо байна. Мүн Хориин леспромхозой модошон В. А. Квашин 10-дахи табан жэлэй түсэбөөр хүдэлжэ байһан тухайгаа мэдүүлбэ.

Һунгуулиин Забайкальска 804-дэхи округһоо РСФСР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Россиин Федерациин автомобильна транспортын министр **Евгений Георгиевич Трубицин** һүүлдэнь үгэ хэлэһэн байна. — Забайкалиин округой һунгагшадай этигэл найдабариие Коммунис партида үзүүлһэн ехэ найдабари гэжэ тоолонoб, — гээд депутадта кандидат мэдүүлбэ. Һунгагшадай найдабари, тэрэшэлэн захяаень сүм дүүргэхын тулада, Забайкалиин экономико, культура хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, оюун бэлигээ зорюулхаб гэжэ Е. Г. Трубицин хэлэбэ.

Арадай түлөөлэгшэд ба ажалшад хоёрой нэгэн һанал бодолтой, бата нэгэдэлтэй байһые энэ суглаан харуулба.

Д. ДАГБАЕВ,
КПСС-эй Хориин райкомой секретарь.

НЭГЭ ҺАНАЛТАЙГААР

Захааминай аймагай Михайловкын, Харацайн совхозуудай, аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд Михайловкын соёлой байшанда сугларжа, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Базыр Иннокентьевич Николаевтай уулзаба.

Михайловкын совхозой партийна эхин организациин секретарь В. И. Будаев уулзалгада зорюулагдаһан суглаа нээгээд, Михайловкын совхозой директор, депутадта кандидадай этнгэмжэтэ нюур В. Ц. Санжиевта үгэ үгөө. Удаань Михайловкын дунда һургуулиин директор В. С. Попова, ахалагша хонишон И. И. Яньков, механизатор Ш. Ш. Банданов, Харацайн совхозой директор Б.-Ц. С. Очиров болон бусад үгэ хэлэхэдээ, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Б. И. Николаевай кандидатурые һайшаан дэмжэһэн тухайгаа мэдүүлээд, захил дурадхалнуудаа хэлээ.

Ц. НАЙДАНОВ.

...НҮҮД «АЖАЛДАА»

...ено-Ингушай респуб... ...зүгы үсхэбэрилхэ ...хоорондын 5 нэгэдэл ...эгдэжэ байна. Ставро... ...нхидай жэшээгээр түс... ...глэлтэй болгогдожо ...энэ һалбарида кол... совхозуудай багахан па... ...үд томодхогдожо, зү... ...фермэ ба цехүүд эмхид... ...нэ.

...ба бусад продукци ...нэгэдэлнүүдые эмхид... ...гол зорилго болоно. ...дэ түс нэгэдэлнүүд хү... ...ажахын ургамалнуудай ...дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ...совхозуудта туһална. ...нуудай саад соо, на... ...эгэй полинууд дээрэ, ...болон таримал ногоо... ...плантацида зүгынүүд ...ар ехэ «ажал хэдэг» ...Жэшээнь, тэдэнэй һай... ...«хүдэлһэнэй» ашаар ...нско районой «Роди... ...совхоздо нёдондо жэл ...центнер фрукт үрзан... ...һаа үлүү ехээр ху... ...һан байгаа.

Г. НАСОНОВ,
ТАСС-ай корр.

ТҮРҮҮ ТЕЛЕФОНИСТКА

КАБАНСКЫН АЙМАГАЙ Байгал-Хударын хэлхээ холбооной таһагта телефонистнууд Л. А. Бурдуковская, В. Д. Перфильева гэгшэд гушаад жэлэй турша соо ажаллана.

Ажалдаа үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа түлөө эдэнэр Хүндэлэлэй грамотаар нэгэнтэ бэшэ шагнагдаһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: түрүү телефонистка Л. А. Бурдуковская.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҮДЭШЫН ТИХВИН

Данри ХИЛТУХИН

„Фронт дээрэхи уулзалганууд“ гэһэн очеркнуудһаа

Арбан хоногой саада тээ удааннаршье һаа, тогтонгүй фронтдо дүтэлжэ ябаа бэлэйбди. Харин мүнөө тэрэл харгыгаараа һөөргөө бусажа ябанаб. Даншье һаа урмагүй. Иигээд лэ гитлеровецүүдһээ түгдэрхэй түмэр «бэлэг» абаад, бусаха ушар болохонь гээшэ гү? Тэрэ «бэлэгынь» һалгай гарайм тохоногһоо доохонуур тогтошонхой. Гарни туулган мэтэ хүндэ болошонхой. Санитарна вагон соо суг ябаһан нүхэдэйм олонхинь хүндөөр шархатаһан хүнүүд. Би хүнгэнөөр шархатаһан байгааб. Тиимэһээ эдэнтэй нэгэ эшелоноор ябаха болоһомни эшхэбтэршье шэнги.

Үнгэрэгшэ һүни хүлөө тайруулһан сэрэгшэ хүбүүн урдам хэбтэнэ. Наркозгүйгөөр операци хэгты гэжэ тэрэ врачые гуйжа байгаа һэн. Гансал операциин үедэ Николай Тихоновэй зохёоһон «Хадааһан тухай баллада» уншажа байхые хүсөө һэн. Шуһаа ехээр гээһэнһээ шарайнь хүхэгэр сагаан. Шанаархаг, багахан хамартай, боро нюдэтэй. Медсестра Нелли Чагдуроваһаа нэрыень һуража абабаб. Рашид Юликеев. Тэрэ һүниин бэдэрэлгэһээ бусажа ябатараа, минии тэһэрхэдэ шархатаа. Ахметов, Солдатов, Наумов, Мусихин гэгшэд тэрэниие шэрэжэ гаргаа.

Үдэшэ тээшэ Тихвин хүрэжэ ерэбэбди. Вагонууд соо харанхы, уйтан, бүгшэм. Станциин нэгэдэхи зам дээрэ тогтообобди. Хоёрдохи зам дээрэ баһал шархатагшадые шэрэһэн санитарна поезд байна. Гурбадахи зам дээрэ санитарна летучка. Волховско шэглэл дээрэ үсэд шанга байлдаануудай боложо байһыень ойлгохоор.

Агаарһаа хамгаалгын дохёо бидэнэй ерэхые хүлеэжэ байһандал ханхинашаба. Зүүн тээшээ шэглэжэ ябаһан гурбан эшелониие немецкэ долоон бомбардировщигууд бомбодожо эхилбэ. Тэдэнэр түрүүн станциһаа гараха бүхы замуудые һандаргаад, удаань эшелонууд дээрэ бомбо хаяжа эхилбэ. Авиационно мотоорнуудай хүнхинөөн, бомбонуудай жэгшүүритэ абяан худхаршаба. Юугээшье ойлгохоёо болишоод һуутарни, капитан Седов бадашаба:

— Город оро!

— Нүхэр капитан, та яахабта?

— Гипслүүлһэн хүлтэй би ябажа шадахагүйб. Энэ хүниие абаад яба, — гэжэ захирба.

— Туһала, — гэбэ Юликеев.

Тэрэниие үргэлөөд, вагонһоо буубаб. Вокзалай зүүн талаһаа бомбардировщигууд ниидэн ерээ. Юликеевни «Шулуун гэр руу ороё» гэбэ. Хайшаншье гээд хоргодоһоноо һананагүйб. Бомбонууд тэһэржэл байна. Гэнтэл аалин болошобо. «Город ороё» — гэжэ Рашидни хэлэбэ.

Гудамжаар шархатаһан зон олон. Бомбодогдожо байһан вокзалһаа хажуу тээшээ ошонод. Айһандаа тэрьедэжэ байна гэжэ түрүүн һанахаар һэн. Үнэн дээрээ эндэ хүн бүхэн аюулһаа зайлажа, амиды үлөөд, санитарна эшелонуудые бомбодоһон дайсадһаа үһөөгөө абаха гэжэ бодожо байгаа.

Бомбодолгын һүүлээр госпиталь бэдэржэ олообди. Бидэниие эдеэлүүлбэ, ундалуулба. Рашид Юликеев бидэ хоёр нэгэ палатада байха болобобди. Тэрэнэйм халуун ехэ болоод, врачнар хайшаншьеб абаад ябашаба. Вокзалһаа госпиталь хүрэтэр харгыдаа муудашаһан байгаа.

Юундэшьеб нойрни хүрэнэгүй. Хүршэмни дунда наһанай, хөөрүү хүн. Агууехэ полководец Суворовой нютагта түрэһэн. Нютаг тухайгаа, Суворовой дайшалхы зам тухай айхабтар һонирхолтойгоор хөөрэнэ. Өөрөө гурбадахияа шархатаһанайнгаа һүүлээр энэ госпитальдо ороод, хоёр долоон хоног боложо байна.

Гэнтэл унташаһан байгааб. Бүхэли һүниндөө Суворов тухай зүүдэлбэб. Басаганай хонгёо хоолойһоо һэришэбэб. Нелли Чагдурова гэжэ һанаһамни ондоо басаган, госпиталиин санитарка байба.

Үглөөнэй хоол бариһанай, врачнарай үзэһэнэй, эмнэлгэ хэһэнэй һүүлээр госпиталиин комиссар ерэбэ. Газетэнүүдые, журналнуудые, дэлхэйн мэдээжэ уран зураашадай зурагуудые асарба. Энэ буулгабаринууд хайшан гээд Тихвинэй госпитальдо ороһониинь мэдэгдээгүй. Комиссар эдэ бүхы зурагууд, урда сагай агууехэ уран зураашад тухай айхабтар һонирхолтойгоор хөөрэбэ. Петергофой гоё һайхан фонтануудые һандаргаһан тухайнь, Расстреллиин ордон соо моридоо байлгаһан тухайнь хөөрэбэ.

— Фашистнуудые усадхаагүй һаа, тэдэшни бүхы Европые, бүхы дэлхэйе дууһан тонохо золигууд, — гээд минии нютагай хүбүүн Зангеев дуугай һууһанаа гэнтэ хэлээ һэн. Тэрэ Түнхэн нютагай багша. Фронт дээрэ минометчик һэн.

„ХАШАХА, МҮРДЭХЭ ГЭЭД МЭДЭЖЭЛ БАЙГАА ҺЭМДИ...“

„Люфтваффе“ гэдэг нацис командые илаһанай һүүлээр буудагдан алуулһан футболистнуудай дурасхаалда зорюулан, Киевтэхи „Динамо“ гэжэ спортын бүлгэмэй стадион дээрэ мрамор шулуун хүшөө табигданхай

...2 оной зун. Сталин... ...тээшэ гитлеровскэ сэрэ... ...галзуу шунахайгаар ...жо байха үедэ, фа... ...удаар эзэмдэгдэһэн ...комендант «Дина... ...футболистнуудые суг... ...захиралта гаргаа ...Элдэб ушар шалта... ...р — хэн нэгэн хүрөө... ...ороһон, нүгөөдэ за... ...хотоһоо ондоо тээшээ ...үрдеэгүй байһан — ...командын гол бүридэл ...ай эзэмдэһэн газар ...үлэшэһэн байгаа. Бу... ...ды хүсэнүүдэй эрхим ...атай — «Люфтваф... ...гэдэг суглуулагдамал ...атай наадахыень та... ...хэзэгээ алдаһан, үлэс... ...хооһон спортсменүүдтэ ...аа һэн.

Энэ ушар ородуудта ...нэгэ һуртаал болохо. ...Спортын талааршье ...дэй булюу байһые ...хүн зон хараг лэ! — ...комендант хэлэбэ.

...Захиралта гээшэ гү? — ...вратарь Николай Тру... ...гитлеровскэ генералай ...эшэһөө асууба.

...Бэшэ. Теэд арсаа һаат... ...юута хэгдэһэн харша ...гэжэ сэгнэгдэхэ... ...тань совет спортсменүүдые айлгаа, һүрдөөгөөгүй. Түрэл хотынгоо хүн зоной хараһаар байтар фашис нохосуудые булихал байхабди гэжэ сэдьхэхэдээ, хүсэ шадалынь нэмэһэн байгаа. Заабол наадаха хэрэгтэй гэжэ бултадаа нэгэ һаналтайгаар шиидэбэ. Эдэнэй хэнииньшье жэл үлүүтэй соо бүмбэгын ойро хүрөөгүй байгаа. Һорижо эхилхэдээ, хүлнүүдынь туулга шагталһан мэтэ хүндэ, үлэсхэлэн хооһонһоо шалтагаалан толгойнь эрьежэ байба. Тиигэбэшье хэн хэнэйнгээ зорит бадаруулха гэжэ оролдоо.

Спортын адли хубсаһа олохо гээшэ хүшэр бэрхэшээлтэй байба. Трусевич «динамынхидай» сэнхир-сагаан үнгэтэй хубсаһаар бэшэ, харин улаан футболконуудаар наадаха һэмди гээд лэ байба. Зүһэм хилээмэшье эдингүй, тэрээгээрээ тон адли 11 хубсаһа андалдажа абаһан байгаа.

Одоошье наадаха үдэр сонсхогдобо. Германидахи заншаһан ёһоор «Хайль Гитлер!» гээд амаршалалсахат гэжэ гестапын хүдэлмэрилэгшэ спортсменүүдэй хубсаһаяа тайладаг газарта ороод хэлэбэ. Ушар юуб гэхэдэ, трибунануудта — гансал немец солдадууд, офицернууд. Киевэй хүн зониие трибунанууд тээшэ табяагүй — эдэнэр талмайн захаар байба. Наратай сэлмэг, дулаан үдэр байгаа һэн. Футболистнуудайнгаа талмай дээрэ гаража ерэхэдэ, хотынхид шангаар альга ташалдан угтаба. Эдэмнай хэд бэ гэхэдэ, бүри 1927 ондо эмхидхэгдэһэн «Динамын» мэдээжэ футболистнууд Николай Трусевич, Алексей Клименко, Иван Кузьменко, Михаил Свиридовский, Николай Коротких, Федор Тютчев, Михаил Путистин, Василий Сухарев, Владимир Балакин, Михаил Мельник, Макар Гончаренко гэгшэд байгаа.

Гэдэһэ садхалан, тэсхэгэр тарган гитлеровецүүд «динамынхидые» наада барин, баһангяар харана. «Хайль!» гээд хашхаралдахадань, тэдэнэй шэхэндэшье дуулдаагүй «Физкульт-ура!» гэһэн харюу соностобо. Эдэ үгэнүүдэй удхые комендантда оршуулжа үгэхэдэнь, тэрэнэй шарай барагар хара болобошье, дуугай зогсобо.

Наадан эхилээ. Судьягаар дэмжэгдэһэн немецүүдэй заабол шүүхэ гэжэ шиидэһэниинь уданшьегүй эли болоо. Эдэнэр «Динамын» бэрхэ бэрхэ футболистнуудай хойноһоо «агнан», хайра гамгүйгөөр бэе руунь үдьхэлдэг байба. Талмай дээрэ эндэ, тэндэшье «Динамын» футболистнууд сабшагдаһан ногоон шэнгеэр унана. Теэд судья нэгэтэшье жэмбүүрэеэ үлеэбэгүй. Вратарь Николай Трусевич хамагһаа ехээр наншуулһан юм. Уданшьегүй халта мэдэрэлтэй тэрэниие талмайн захада гаргаба. Немецүүд врачые дуудаагүй, командадань ондоо вратарь үгы байгаа. Тиин эрэлхэг зоригтой спортсмен хүсэ шадалаа, хүсэл зоригоо зангидаад, дахинаа наадажа оробо. Гэбэшье нэгэдэхи таймда гурбан бүмбэгэ ворота руугаа алдаһан байгаа. Түрүүшын таймда «Люфтваффегэй» футболистнууд 3:2 тоотойгоор шүүгээ.

Забһарлалгын үедэ гестапын хүдэлмэрилэгшэ футболистнуудаймнай амаржа байһан газарта ороод, үсөөхэн үгөөр нигэжэ хэлэбэ: «Немец футболистнууд бэрхээр наадана. Эдэнэр илаха! Хэлээщыемни һайн ойлтобо аабзат?»

Трусевич бултанайнгаа түлөө харюусаба:

— Ойлгоо!

Хоёрдохи таймай эхилэмсээр Иван Кузьменко тоогоо тэгшэлбэ. Трибунануудта энеэдэн ходо ходо гарадаг болобо. «Союзнигуудайнгаа» ахир тулюураар, яахашье мүрөө олоожо ядан талмай дээгүүр гүйлдэхыень сэдьхэлээ ханангяар адаглажа байһан венгер солдадууд энеэлдэһэн байгаа. Заналтанууд тухай, автомадуудые тодхоод байһан тухайнь мартажархёод, киевэйхид иигэжэ хашхаралдаба:

— Улаантан, сохигты!

Эгээл тэрэ үеэр немецүүд «динамынхидай» хойноһоо «агнан», эдэнэй хүл, бэе руу үдьхэлэн, унагаана. Гэбэшье киевэйхид эдэбхитэй һайнаар наадаа. Макар Гончаренко «Люфтваффегэй» ворота руу үшөө хоёр бүмбэгэ сохижо оруулба. Тиигэжэ «Динамо» 5:3 тоотойгоор шүүгээ һэн.

Хойто үглөөгүүрнь эдэниие барижа хаагаад, бүтүү машинаар гестапада асарба. Мүрдэлгэнүүд, хэһээлтэ, баһамжалга, доромжолго эхилээ. Николай Коротких түрүүлэн тамалагдаһан байгаа. Гурбан долоон хоногой үнгэрхэдэ, бэшыень Бабий Ярта абаашаба. Фашис булимтарагшад олон мянгаад хүниие эндэ саазалһан юм.

— Фашистнуудые шүүгээ һаамнай, хашаха, мүрдэхэ гээд мэдэжэл байгаа һэмби, — гэжэ «үхэлэй наадanда» хабаадагшадай дундаһаа амиды үлэһэн гурбанай нэгэн — Макар Гончаренко гуша гаран жэл үнгэрһэн хойно намда хөөрөө һэн. — Теэд тэрэ мүрдэлгэ хардалгань бидэниие айлгаа, һүрдөөгөөгүй.

Футболой тэрэ талмай дээрэ хоюулаа зогсобобди. Хэзээ ногоон бултайнхай, хэдэн арбаад эдир хүбүүд һорилго хэнэ, тиихэдэ илалта асарааша хоёр бүмбэгэ Гончаренкын сохижо оруулһан ворота руу бүмбэгэ үдьхэлнэ.

— Фашистнууд Киевэй мянгаад хүниие үдэр бүри үгы хэдэг байһан, — гэжэ Гончаренко домоглон дурдана. — Манай нүхэд Николай Трусевич, Иван Кузьменко, Алексей Клименко буудуулаа һэн. Бэшэниинньшье алуулха байгаа. Совет Армиин добтолго бидэниие абарһан юм. Нэгэ бомбодолгын үеэр Тютчев, Свиридовский бидэ гурбан зугадаха аргатай болоо һэмди...

«Динамынхидай» баатаршалга тухай номууд бэшэгдэнхэй. П. Северовэй, Я. Хелемскиин «Һүүлшын тулалдаан» гэһэн түүжэ иланггая мэдээжэ болонхой. Киевтэхи Довженкын нэрэмжэтэ студида «Гурбадахи тайм» гэжэ уран һайханай фильм буулгагдаһан байна.

Мүнөө Киевэй «Динамо» оронойминай футболой түрүү бэрхэ клубуудай нэгэн болонхой. Киевэйхид бүхэсоюзна чемпионадуудта зургаа дахин илажа гараһан байха. Командын гол бүридэл СССР-эй суглуулагдамал командада ородог. Мүнөө Украинада 827 мянган футболист бии. Эдэнэр 40 мянган командые нэгэдүүлнэ. Эдэнэй нэгые — армиин спортивна клубые (СКА) Макар Гончаренко һоридог юм.

Игорь ЗАСЕДА.
(АПН).

ИНЖЕНЕР БОЛОХО ДУРАТАЙ ҺАА...

Комсомольск-на-Амуре хотын политехническэ институдай самолёт бүтээлгын технологиин кафедрын доцент, техническэ эрдэмэй кандидат К. В. Жеребко гэгшэтэй манай корреспондент хөөрэлдэбэ. Тиигэхэ зуураа, тус институт ямар мэргэжэлтэй инженернүүдые бэлдэдэг бэ? Студентнүүдэй һуралсалай байра байдалай, эдеэ хоолой хангалга тухай асуудалнуудта харюу абажа, дооро толилбо.

Манай политехническэ институт 1955 ондо байгуулагдаһан. Эндэ үндэр мэргэжэлтэй инженернүүдые бэлдэхэ бүхы эрхэ байдал бүрин бии. Манай институдта зорюута баригдаһан шэнэ һаруул байранууд соо һуралсал ябуулагдадаг. Тэндэнь мүнөө үеын шэнэ түхеэрэлгэтэй 30 гаран лаборатори бии. Библиотекэ болон спортын залнууд байха. Хотын тэг дунда оршодог институдаймнай городогто табан дабхар хамтын хоёр байра.спортын байшан, уужам залнуудтай фабрика-кухня хүдэлдэг! Мүнөө жэл һуралсалай үшөө нэгэ шэнэ байшан, спортын комплекс, стадионтойгоор баригдажа эхилэнхэй. Иигэжэ институднай улам үргэдэжэ байгаа юм.

Манай институт мүнөө юһэн ондоо мэргэжэлэй эрдэмтэдые бэлдэнэ. Мүн шэнэ мэргэжэлэй кафедранууд нэмэгдэхэ. Тоолобол: машина бүтээлгын; металл отолдог станогууд болон инструментнүүдэй; шудхалгын үйлэдбэриин машинануудай; судна бүтээлгэ ба судна заһабарилгын; суднануудай электро-түхеэрэлгэнүүдэй; самолёт бүтээлгын; электрическэ машинанууд ба аппарадуудай; промышленна түхеэрэлгэнүүдэй электрын хусэнэй ба автоматизациин; электроизоляци ба кабельна техникын; промышленна ба граждан барилгын гэхэ мэтэ.

Манай институдай студентнэр болон багшанар хоорондоо нягта холбоотойгоор ажалладаг. Шэнжэлгын олон хүдэлмэри студентнүүд өөһэдөө конструкторско бюро соогоо ябуулдаг. Студентнүүдэй дипломно проектнүүдэй 15—20 процентые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхыень гүрэнэй шалгалтын комисси предприятинуудта дурадхадаг байна.

Студентнүүдэй ухаалан бүтээһэн дүрбэн шэнэ зүйлнүүдтэ авторска гэршэлгэ олгогдоо һэн. Самолёт бүтээлгын факультедэй студентнэрэй хэдэн хүдэлмэри ВДНХ-гай медальда хүртэһэн, мүн хизаарай, зонын, республикын конкурснуудта шалгаржа, 9 удаа дипломоор тэмдэглэгдэһэн байна.

Самолёт бүтээдэг инженерэй мэргэжэл тухай тобшо тэдыгээр хэлэлтэй ха:

Самолёт бүтээдэг инженер гээшэмнай олон янзын өөрсэ мэргэжэлнүүдэй юрэнхы нэрэ юм. Энэ нэрые институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр өөрынгөө дуратай ямар нэгэ шэглэлээр эрдэм мэргэжэлээ саг үргэлжэ нарижуулан дээшэлүүлһэнэй ашаар оложо абагдаха байха. Тиимэ дуран институдай гурбадахи, дүрбэдэхи курсада һуралсажа байха үедэ элиржэ гарадаг. Харин студентнүүдэй конструкторска бюродо ажалладаг хүнүүдтэ тэрэ дуран бүришье урид бии болодог юм.

Дуратайшуулые институдтамнай ерэжэ һуралсахыень уринабди. Институдта орохо гурим бүхэсоюзна дээдэ һургуулинуудайхидал адли байха.

Д. ЦЫБЕНОВ.

Манай хөөрэлдөөн

Италиин арадай герой, Италиин революционно демократиин вождьнуудай нэгэн Джузеппе Гарибальдиин туг хэдэн олон байлдаануудые, үни удаан саг дабажа гараа.

России түрүүшын революционно Соведүүдэй Иваново хотодо энэ туг зуун арбан табан жэлэй туршада хадагалагдажа байгаа. Энэ туг Москвада А. И. Герценэй мүнөө нээгдэхээ байһан музей соо хадагалагдаха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Гүрэнэй литературна музейн хүдэлмэрилэгшэ А. П. Ефимова гарибальдийцуудай туг хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СПАРТАКИАДЫН АЛХАМУУД

Минск, Алма-Ата, Тбилиси (мүрысөөндэ хабаадалсаһан городуудай командանууд), Россин Федераци, Украина, Москва (союзна республиканууд болон Ленинград, ниислэлэй спортсменүүдэй дундаһаа), «Динамо», Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй болон «Буревестник» (спортын бүлгэмүүдэй дундаһаа) команданууд СССР-эй арадуудай зунай зургаадахи спартакиадада майн 22-ой байдалаар эрхимлэжэ ябана.

Энэмнай үнгэргэгдэжэ байгаа спартакиадын гол дүн бэшэ юм. Юуб гэхэдэ, түгэсхэлэй мүрысөөнүүд үргэлжэлһөөр. Спартакиадын гол зорилгонь хадаа орон доторо физическэ культурые саашадань улам хүгжөөхэ, ажалшадай дунда сэрэгэй-патриотическа хүмүүжүүлгэ болон совет атледүүдэй саашанхи үргалтые дээшэлүүлхэ гэһэн удхатай.

Мүнөө үнгэргэгдөөд байһан спартакиадын мүрысөөнүүдтэ наяад миллион хүн хабаадалсаад байна. Харин үрдахи — табадахи спартакиадын наадануудта 44 миллион хүн хабаадалсаһан юм.

1974—1975 онуудай Спартакиада мүрысөөнүүдтэ олон хүниие хабаадуулха зорилготой байһан. Спартакиадын программада душэнһөө дээшэ спортын зүйлнүүд оруулагдаһан байна. Энээнэй хажуугаар ГТО-гой комплекс, национальна наадануудай болон олон зоной хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэдэг 25 элдэб мүрысөөн, сэрэгэй-техническэ 15 зүйл бии. Эдэ бүхы мүрысөөнүүд Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда Совет арадай илаһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Фабрика, заводуудай цехүүд болон таһагуудта, классууд болон бригадануудта, физкультурын коллективүүд болон ДОСААФ-ай эхин эмхинүүдтэ, спортын болон спортивно-техническэ клубуудта, ажалшадай байдаг газарнуудта эгээл олон зоной хабаадалгатай спартакиадын түрүүшын шата хоёр жэлэй урда тээ үнгэргэгдөө һэн. Тиин хадын горхондол адли спартакиадын хоёрдохи шатын мүрысөөнүүд район болон хото городуудһаа эхилээд, спартакиадын гурбадахи шата—область хизаарнуудай, АССР-нүүдэй, РСФСР-эй зононуудай, союзна республиканууд Москва, Ленинградай олон түмэн ажалшадые хабаадуулһан байха юм... Мүнөө дүрбэдэхи — түгэсхэлэй шата эхилбэ. Энэмнай совет спортын эгээл ехэ амжалта харуулһан, манай атледүүдэй 1976 ондо болохоёо байгаа Олимпиин наадануудта хэр зэргэ бэлдэжэ байһые тодорхойлһон дүн болоно.

Спартакиадын түгэсхэлэй нааданууд олон. Тэрэ ороноймнй 28 город — Ашхабадһаа эхилээд Тернополь, Таллинһаа эхилээд Баку хүрэтэр... Спартакиадын мүрысөөнүүдые ороной хото городуудта үнгэргэхэ гэһэн заншал баһал өөрын онсо илгаатай. Ушарынь хэлэхэдэ, үргэн дэлюун Эхэ ороноймнай ажалшадай дунда спорт хүгжөөхэ, тэрэниие саашань дэлгэрүүлхэдэ иимэ мүрысөөнүүд өөрын зорилготой байха. Жэшээнь, Туркменидэ һур харбалгаар үнгэргэгдэдэг мүрысөөн спортдо гол һуури эзэлдэггүй байһан. Харин һур харбалгаар Ашхабад хотодо спартакиадын түгэсхэлэй наада үнгэргэхэ гэһэн шиидхэбэриин абтаһанай удаа, мүнөө республика дотор мэргэн һур харбагшад олошорһон, дэлхэйншье мүрысөө үнгэргэмөөр тусхай һайн стадион бии болоһон байна.

Үнгэргэгдөөд байһан спартакиадын түгэсхэлэй наадануудта гансашье мэдээжэ спортсменүүд шалгарна бэшэ, харин шадамар бэрхэ залуу спортсменүүд бии болоно. Ташкентдэ боксёр спартакиадын үнгэргэгдэхэдэ. Магаданай 18 наһатай Виктор Рыбков залуушуулай дундаһаа шалгараа һэн.

Москвада ватерполистнуудай дунда үнгэргэгдэһэн түгэсхэлэй нааданда Узбегэй ССР-эй команда һайн амжалта харуулаа. Эдэнэр түрүүшын зургаан һуури эзэлһэн командануудай тоодо оролсожо шадаһан байба.

Саанамнай спартакиадын түгэсхэлэй мүрысөөнэй түрбан наадан үлэбэ. Мүнөө ороноймнай арбаад хото городуудта спартакиадын медальнууд ошонхой. Ашхабадта үнгэргэгдэһэн һур харбалгын түгэсхэлэй наадан дээрэһээ Шэтын областиин Агын национальна округой 17 наһатай Владимир Ешеев эндэһээ бронзо медаль тоонто нютагтаа абаашаба.

Спартакиада дээрэ амжалта туйлажа, баяр баясхаланда хүртэгшэдэй тоо саашадаа үшөөшье олошорхонь дамжаггүй. Удаадахи — түгэсхэлэй наадан Душанбе хотодо майн 24-дэ нээгдэбэ. Таджикигай ССР-эй ниислэл хотодо уһа руу һүрэлтөөр мүрысөөн захалба. Удаань Ереван, Таллин, Фрунзе, Минск, Ригэ, Баку... хотонуудта түгэсхэлэй наадануудай эстафетэ дамжуулагдаха юм. Түгэсхэлэй эдэ мүрысөөнүүд июнь, июль, август һарануудта үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

В. БАБКИН, ТАСС-ай корр.

Футбол

ЭРХИМЛЭГШЭД ГЭДЭРГЭЭ СУХАРИБА

СССР-эй футболистнуудай «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг манай зонын командануудай дунда ээлжээтэ уулзалганууд үнгэргэгдэбэ. Эдэ уулзалганууд Алас-Дурна зүгэй хото городуудай стадионууд дээрэ майн 26-да үнгэргэгдэһэн байгаа. Наааданда хабаадалсаһан 14 командын дүн хаража үзэхэдэ, түрүү һуури эзэлжэ ябаһан командануудай дунда шанга тулалдаан болоһон байна. Жэшээнь, өөрынгөөшье, мүн айлшалжашье ябахадаа шүүжэ гү, али тэнсэжэ гарадаг Благовещенскын «Амур» команда гэртээ Кзыл-Ордын «Орбита» командатай наадаһан байгаа. Тиин айлшадтаа 0:2 тоотойгоор шүүгдэхэдээ хоёр һуури гэдэргээ сухарижа, айлшадынь хоёр һуури урагшаа дабшаба.

Гурбадахи наадаяа өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэһэн Хабаровскын СКА командын футболистнууд айлшаар ерэһэн футболистнуудаа шүүгээд лэ табижа захалба. Тиихэдээ олон тоотойгоор шүүнэ. Энэ уулзалгада эдэнэртэ айлшалһан Никольскиин «Горняк» талмайн эзэдтэ аяар 5:1 тоотойгоор шүүгдээ. Тиин Хабаровскын футболистнууд сохижо оруулһан бүмбэгынгөө тоогоор, мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлбэ. Мүн Владивостогой «Луч» команда Целиноградай «Целинник» командые 3:1 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, баһал гурбан һуури урагшаа дабшаһан байна.

Манай «Сэлэнгэ» командын футболистнууд «Тракторта» шүүгдэһэнэй удаа гурбан һуури гэдэргээ сухариһан байха юм. Шэтын «Локомотив» — Карагандагай «Шахтер», Эрхүүгэй «Авиатор» — Семипалатинскын «Спартак» команданууд 1:1, 0:0 тоотойгоор тэнсэбэ. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй үниинэй командануud — Красноярскын «Автомобилист» Томскын «Торпедо» командануудай дунда үнгэргэгдэһэн нааданда «Автомобилистын» футболистнууд 2:0 тоотойгоор шүүһэн байба.

Удаадахи наадан майн 30-да үнгэргэгдэхэ. «Сэлэнгын» футболистнуудта Семипалатинскын «Спартак» команда ерэхэнь. Наадан үдэшын 6 час 30 минутаһаа эхилхэ.

Уншагшадай анхаралда мүнөөдэрэй байдалаар мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Командануud	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бумбэгэ	Очко
СКА Хабаровск	7	4	1	2	14:5	9
«Орбита» (К-О)	6	4	1	1	10:5	9
«Амур» Благ.	7	3	3	1	8:3	9
«Луч» Влад.	7	3	2	2	6:5	8
«Сэлэнгэ» У-Удэ	5	3	1	1	8:1	7
«Спартак» С-палат.	5	2	3	0	4:1	7
«Шахтер» Караган.	6	2	2	2	4:4	6
«Химик» Джамб.	6	1	4	1	5:6	6
«Торпедо» Томск	7	1	4	2	6:8	6
«Горняк» Никольск	7	2	2	3	6:12	6
«Чкаловец» Н. Сиб.	6	1	3	2	6:5	5
«Авиатор» Эрхүү	5	1	3	1	5:5	5
«Трактор» Пав.	5	2	1	2	2:3	5
«Целинник» Ц-град	6	1	3	2	4:8	5
«Локомотив Шэтэ	5	1	2	2	4:5	4
«Динамо» Барнаул	6	1	2	3	5:7	4
«Автомобилист» Крн.	7	1	2	4	5:13	4
«Восток» У-Кам.	5	0	3	2	4:9	3

УНШАГТЫ, һонирхохол байхат

ТАЛЛИН ХОТОДО ТҮРЭБЭ

ЭНЭ БИШЫХАН паргагахан миисгэйн гүлгэ харахадаа тэрэнэй яагаад эрдэмтэдэй хүлгүүлхэ болоһыечь ойлгохо гээшэ хүшэр бэрхэшээлтэй. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ хадаа саһата уулада амидардаг барасай гүлгэн болоно. Тэрэ эхэ нютагһаа — Тянь-Шаниин саһан дуулгата оройнуудһаа олон мянган километртэ — Таллинай зоопарк соо түрэһэн байна.

— Баряанда байһан барасуудай үдэжэ олошоролго тон хомороой ушар болоно. Европодо иимэ юумэн үсөөн үзэгдөө, — гэжэ зоопаркын директор ба дээжэ эрдэмтэн-зоолог Карл Штерн хөөрэнэ. — Мүнөө болотор Каунасай, Хельсинкиин зоопаркнууд соо оройдоо иимэ хоёр ушар үзэгдөө һэн.

Һая гараһан гүлгэнэй, мүн тэрэнэй эхэ — найма наһатай Алсиин бэе һайнууд. Алси түрүүшынгээ гүлгэндэ ехэл мэдэхэй юм.

ЮРЭ БУСЫН ЭДЕЭН

КЕНИИН ниислэл — Найроби хотын ресторануудай нэгэндэ аяншалагшадай орохо донь, эдэниие юрэ бусын эдеэгээр хүндэлбэ. Орикс түрэлэй тэжээмэл антилопын мяхаар энэ амтан эдеэн минарлан бэлдэгдэһэн байна. Иимэ түрэлэй антилопонууд Зүүн-Урда Кениин губирхуу саваннануудай соогуур үргэнөөр таранхай юм.

Тэжээгээд, удаань мяхаа үүлтэртэ болгожо үсхэбэрилхэ ан амитадые шэлэхэ түршалга дүрбэн жэлэй урда орон дотор хэгдээ һэн. Эрлиг буйволнуудта туршажа хээдшье үзөө. Гэбэшье эдэнэй хүнэй гарта орожо, һургагдажа үгэбэгүй. Дэлхэй дээрэ эгээл томо эланда түрэлэй антилопонуудай арһан наранда хурса элшэдэ тэсэхэгүй байшоо. Тиимэһээ иимэ түрэлэй антилопо үдэртөө гол түлэб модоной һүүдэртэ тиирээд, һүниндөө бэлшэдэг байба. Энэ түбэг бэрхэшээл ушаруулаа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Африкада адууһа малые һүниндөө хорёо соо байлгадаг юм.

Удаан саг соо үбэдэрэлгэ хэһэнэй һүүлээр орикс түрэлэй антилопые шэлэһэн байгаа. Туршалгын «Галана» фермэдэ иимэ түрэлэй 55 антилопо тэжээгдэнэ. Һаядаа эдэнэр тоонь да хүргэгдэхэ юм.

Тэжээл ба уһаар дуталдаһан байгаашье һаа ядалсадаггүй шэрхи амитан юм.

«УТА ҮҺЭТЭН ҺҮҮЛШЫН ЭЭЛЖЭЭНДЭ ХАНГАГДАНА»

«УТА ҮҺЭТЭЙ эрэшүүл ээлжээндэ һүүлшын ээлжээндэ хангагдаха юм» — гэһэн соносхолнууд Сингапурай магазинуудай соо, страхованиин компанинуудта, театрай кассануудта үлгөөтэй байдаг. Залуу хүнүүдэй үһэеэ айхабтар утаар табиһые буруушаажа, Сингапурай хото городуудай захиргаан иимэ соносхол үлгэһэн байна.

ХАРУУЛШАН МОГОЙНУУД

ГАГНАЛГЫН мастерскойн сооһоонь 2000 долларой сэнтэй түхеэрэлгэнүүдые хулгайшад абажа гараһанай һүүлээр Техасай Сан-Анджело хотодо ажаһуудаг Эллис Мотл бухада, полицида найдажа байгаашье һаа, өөрөө алмайрахагүй бү бай гэжэ хэлэдэг болоно. Тиин Мотл хорото дүрбэн могойтой болоһон байгаа. Ларри, Лерой, Леон ба Клео гэжэ нэрэтэй эдэ могойнуудынь үдэртөө хайрсаг соо хаалгатай байгаад, харин үдэшэлэн, хүдэлмэриин үдэрэй һүүлээр эндэһээ гаргагдадаг юм. Гадна үүдэндэнь иимэ соносхол табигдаба: «Һэримжэтэй ябагты, эндэ хорото могойнууд бии. Хаагдаһанайнь һүүлээр мастерской руу бү орогты. Юуншье болоо һаань, бидэ харюусахагүйбди».

Даб дээрэ харуулшан могойнууд эдэнэй урда табиһан этигэл найдабариинь зүрюулжа байнхай. Мастерскойн эзэн сэдьхэлээ хананхай. Харин тагай полициин дураа гүйсээгүй байгаашье һаань, могойнуудые барижа байха эрхэеэ баталуулхын тула тэрэ адвокатта хандаһан байгаа.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Ургасын үлгы» — түрүү бэшэг. «Кукуруза ургуулагша Дампиловтанай поли» — Г. Клепиковэй статья. «Газар хахалагшадай конкурс» — репортаж. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Үндэр мэргэжэлтэ» — В. Бадмаевай статья. «Коллектив хүмүүжүүлнэ» — Д. Гнеушевэй статья. «Манай кандидадууд» — фото-мэдээсэл. Түрэл орон доторнай» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһан уншагшадай бэшэгүүдээр бүридхэгдэбэ.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. БАМ тухай В. Харахиновай статья. «Улаан-Үдын визитнэ карточка» — фоторепортаж. Хилын саана. Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — Документальна фильмүүдэй программа. 10.40 — «Дэлхэйн арадуудай уран бэлиг (үнгэтэ). 11.25 — В. Шекспир. Уран зохёолой дамжуулга. 12.25 — 12.35 — Забһарлалга. 12.35 — «Зураг бүхэндэ — наран» (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Үхибүүдтэ — фильм». «Часы капитана Энрико» — уран һайханай фильм (үнгэтэ). 14.15 — «Спортлотогой» тираж. 14.25 — «Таанар энэниие шадахат» (үнгэтэ). 15.40 — 15.50 — Забһарлалга. 15.50 — Ороной далайн портнуудай түрүү коллективүүдэй хоорондохи хөөрэлдөөн. 16.35 — И. Ольшанский. Телевизионно повестиин 3-дахи бүлэг — «Бусажа ерэлгэ».

Улаан-Үдэ. 18.00 — «Талын галнууд (буряадаар). 18.20 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 18.30 — «Время». 19.00 — Футболоор нүхэр ёһоной уласхоорондын уулзалга. ГДР—Польшо. ГДР-һээ дамжуулга хэгдэхэ (2-дохи тайм, үнгэтэ). 19.45 — Ороной далайн портнуудай түрүү коллективүүдэй хоорондохи хөөрэлдөөн. СССР-эй далайн флодой министр Т. Гуженко дамжуулга хүтэлнэ. 20.30 — И. Ольшанский. Телевизионно повестиин 3-дахи бүлэг — «Бусажа ерэлгэ». 21.55 — «Спортлотогой» тираж. 22.05 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Марксистско-ленинскэ теори бүхы хүсөөрөө шудалха». Партийна һуралсалай үнгэрһэн жэлэй дүнгүүд. КПСС-эй ЦК-гай секторые даагша Г. А. Дмитриев дамжуулгада хабаадалсана. 22.35 — «Таанар энэниие шадахат». 23.50 — 24.00 — Забһарлалга. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 18.00 — «Шатарай һургуули».

Улаан-Үдэ. 18.30 — Телевизионно һонин. 18.50 — «Перекресток» — жолоошодто зорюулагдаһан дамжуулга.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон-телеграф-радио

БЕРЛИН

СССР-эй хани барисаанай ба соёлой үдэрнүүд ГДР-тэ болобо

ТАСС

СССР-эй хани барисаанай ба соёлой үдэрнүүд ГДР-тэ боложо дүүрэбэ. Немец гүрэнэй оперын байшан соо һайндэрэй ехэ концертээр эдэ үдэрнүүд түгэсөө. Түбэй телевидени болон радиодамжуулгын симфоническа ехэ оркестр П. Чайковскиин, Д Шостаковичой табадахи симфонинуудые гүйсэдхэжэ, совет искусствын фестивалиие амжалта түтэсөөр дүүргэһэн байгаа.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд К. Цагер, Э. Мюккенбергер, ГДР-эй партийна ба гүрэнэй бусад хүтэлбэрилэгшэд, СССР-эй культурын министрэй орлогшо К. В. Воронков түрүүтэй Совет делегаци концертэ хабаадаһан байна.

ВАШИНГТОН

ХҮДЭЛМЭРИШЭ УУЛЗАЛГА ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хүтэлбэрилэгшэдэй 1972 оной май һарада Москвада хэһэн уулзалгын үеэр гар табигдаһан далай дээрэ болон энэ шадархи огторгойдо сэрэгэй хёмороо зүришэлдөөе зайсуулан сараха тухай СССР-эй, США-гай правительствануудай хоорондохи хэлсээе саашадань бэелүүлхэ асуудалнуудаар СССР-эй ВМС-эй, США-гай ВМС-эй түлөөлэгшэдэй ээлжээтэ хүдэлмэришэ уулзалга эндэ болоод дүүрэбэ.

Совет-американ хэлсээе бэелүүлхэ гээшэ бүтэмжэтэй һайн, ехэ удха шанартай байна гэжэ хоёр делегаци хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тэмдэглээ. Ээлжээтэ хүдэлмэришэ уулзалгые ерэхэ жэл Москвада үнгэргэхөөр шиидхэгдээ.

ВАШИНГТОН

США-гай гүрэнэй департаментда пресс-конференци болобо

ТАСС

Гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер США-гай гүрэнэй департаментда үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэбэ. Уласхоорондын байдал һайжаруулхын тула Холбоото Штадууд, Советскэ Союз ехэ оролдолго гаргажа байна. Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай СССР-эй ба США-гай хоорондын хөөрэлдөөнүүд. Түбэй Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохо тухай хөөрэлдөөнүүд. Европын аюулгүй байдалай асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэһэн байна.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлаха тухай Советскэ Союзай ба США-гай хоорондохи хөөрэлдөөнүүд тухай Г. Киссинджер тогтожо хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Дж. Фордын хоорондо Владивостогто болоһон уулзалга энэ асуудалые шиидхэлгэдэ ехэ нүлөө үзүүлхэ байна гэжэ мэдүүлбэ. Энээнэй гол зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула техническэ олон асуудалнууд шиидхэгдэхэ зэргэтэй.

Дүтын Зүүн зүгэй асуудалаар Женевэдэхи эбэй конференци зарлаха гээшэ шухала удха шанартай байна гэжэ Г. Киссинджер хэлээ. Энэ асуудалые һайнаар шиидхэхын тула СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкотай һанамжануудаа уридшалан хэлсээ һэмди гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

ПАРИЖ

Тэмсэл үргэлжэлһөөр

ТАСС

Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө американ шорон түрмэнүүдтэ хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхын түлөө үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые усадхан зайсуулхын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлнэбди гэжэ США-гай Компартиин ЦК-гай гэшүүн, адли тэгшэ эрхэтэй болохын түлөө негр зоной хүдэлөөнэй элитэ мэдээжэ эдэбхитэн Анджела Дэвис мэдүүлээ. Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада, политическэ хашалта харшалалтада эсэргүүсэн тэмсэдэг национальна холбоон энэ хүдэлөөе толгойлно гээд Анджела Дэвис «Юманите» газетын корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө тэмдэглээ. 16 штадай 20 отделени энэ холбоондо ороно. Тэдэ США-дахи түрүү үзэлтэй 125 эмхитэй бата холбоотой юм.

БЕЙРУТ

Ливандахи байдал

ТАСС

Һүүлэй үдэрнүүдтэ хархис үзэлтэй Катаиб гэдэг партиин фалангистнууд палестинынхидтэй зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөнүүдые үүдхэжэ, Ливандахи байдалые хүшэр бэрхэшээлтэй болгоһон байгаа. Ливанай политическэ ажал ябуулагшадай, Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй хүтэлбэриин хамтын хүсэлэл оролдолгонуудай ашаар, Сириин премьер-министрэй орлогшо, гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Х. Хаддамай хамааралсалгаар Ливандахи байдал номгоржо байна.

Ливанай дотоодын аюулгүйе сахиха хүсэнүүдэй патрульнууд, Палестинын полици зэбсэгтэ хёморооной болоһон районуудые хинана.

Палестиные сүлөөлхэ эмхиин гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Я. Арафадай хүтэлбэрилгэ доро Палестинын эсэргүүсэлтын хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөн болобо. Оршон байдалые гуримшуулан заһаруулха шиидхэбэринүүд эндэ абтаа.

БРЮССЕЛЬ

Португалиин эрьеэ шадар сэрэгэй һуралсал үнгэргэгдэнэ

ТАСС

НАТО-гай штаб-байраһаа тусхай тушаалтадай мэдээсэһэнэй ёһоор, далайн-сэрэгэй һуралсал Португалиин эрье шадар эхилбэ. США-гай, Англиин, ФРГ-гэй ба энэ бүлэглэлдэ хабаатай бусад хэдэ хэдэн оронуудай корабльнууд тэрээндэ хабаадана.

Сэрэгэй энэ һуралсал Португалида хашалта харшалалта хэхэ зорилготой юм гээд НАТО-гай хүтэлбэрилхы тушаалтад нюунагүй.

ВАРШАВА

Швецинн коммунистнуудай делегаци ерэбэ

ТАСС

Түрүүлэгшэ Л. Вернер толгойлогшотой Швецинн зүүнэй үзэлтэй партиин коммунистнуудай делегаци майн 23—25-да Польшодо ерэһэн байгаа.

Делегаци ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегтэй уулзаа, мүн ПОРП-ын Центральна Комитедтэ хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

Партийна хүдэлмэриин гол асуудалнууд ба зорилгонууд тухай хоёр партиин түлөөлэгшэд хөөрэлдэөнүүдэй үеэр нэгэ нэгэндээ элидхэһэн байна гээд эндэ тунхаглагдаһан коммюнике дотор хэлэгдэнэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ-Европын зүблөө энэндэ хабаатай оронуудай хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатайгаар дары түргөөр, амжалтатайгаар дүүргэхэ шухала гэжэ тэмдэглэгдэв.

Европын Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай конференциие үнгэргэлгэдэ бэлэдхэл хэхээр, партинууд хоорондын харилсаае саашадань бэхижүүлэн хүгжөөхөөр бэлэн байһанаа хоёр тала мэдүүлбэ.

ЛИССАБОН

А. Куньялай үгэ

ТАСС

Португалиин Компартиин эмхидхэһэн ажалшадай митинг Лиссабон шадархи Коруша гэжэ тосхондо болобо. 10 мянга гаран хүн энэ митингдэ хабадаа. Португалиин Коммунис партиин генеральна секретарь Алваро Куньял тэрээн дээрэ үгэ хэлээ.

Португалида социализм байгуулхые социалис парти хүсэнэгүй гэжэ Алваро Куньял тэмдэглэбэ.

Португалида социализмын ба демократиин илалта хангахын, революциие хамгаалхын тула нэгэдэлээ бэхижүүлхые арад зон, зэбсэгтэ хүсэнүүд ехэ оролдолго гаргаха байна гээд этигэн найдажа байһанаа ПКП-гэй генеральна секретарь мэдүүлээ. Орон доторхи байдалые шахардуу болгуулхагүйн тула бидэ, коммунистнууд, бүхы юумэ хэхэбди гэжэ тэрэ хэлээ.

БУЭНОС-АЙРЕС

Хархис политикань буруу һүрэнэ

ТАСС

Чилиин Коммунис партиин хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн (мэдээжэ шалтагаанаар тэрэнэй нэрэ дурдагданагүй) орон доторхи байдал тухай асуудалаар хэблэлэй түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдэһэн байна.

Хархис хунта Чилиин экономико болон финансые хүшэр бэрхэшээлтэй байдалда оруулаа. Жэл соо мүнгэнэй үнэ 400 шахуу процентээр, харин Европын ба Американ хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, 600 процентээр унаһан байна гээд тэрэ тэмдэглэбэ.

Промышленна үйлэдбэри илангаяа ехэ гээгдэлдэ ороо. Ашагта малтамал абадаг ехэ ехэ предприятинууд продукци үйлэдбэрилгээ 10 процентээр хорооһон байна.

1973 оной сентябрьһаа нёдондо жэлэй сентябрь болотор һүнэй — 22, ургамалай тоһоной — 31, саахарай үнэ сэн 29 дахин хүндэрөө.

Фашистнууд орон соогоошье, мүн уласхоорондын орошондошье гансаарданги байна гэжэ Чилиин Компартиин түлөөлэгшэ түгэсхэлдөө хэлэбэ.

ЖЕНЕВЭ

ХУУЛИТА ЭРИЛТЭ

ТАСС

Эхэ орондоо бусахые хүсэһэн вьетнамайхидта туһаламжа, нүлөө үзүүлхэ гүйлтатайгаар РЮВ-эй ВРП бидэндэ хандаа гээд зугадан гарагшадай хэрэгүүдые шиидхэхэ ООН-дохи Верховно комиссарай управлениин тунхаглуулһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Урда Вьетнамһаа хүсөөрөө, хашалта харшалалтаар США-да абаашагдаһан үхибүүдые Эхэ орондонь бусааха шухала гээд РЮВ-эй ВРП онсолон тэмдэглэнэ.

Апрель һарын эхеэр, Тхиеугай хархис захиргаани һалажа байха үеэр, Урда Вьетнамһаа үхибүүдые гаргажа, капиталис оронуудта абаашаха гэһэн ябуулга үргэнөөр хэгдээ һэн. Эдэнэй хуби заяан тухай һанаагаа зобожо, американ олониитын һанал бодолые ондоо тээшэнь татажа, сайгон захиргаанда туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлхын тула США-гай конгрессэй нэмэлтэ мүнгэ һомолхыень туйлаха зорилготойгоор США-гай захиргаан иимэ хархис ябуулга үүдхэһэн байна.

Урда Вьетнамһаа үхибүүдые, ехэ хүнүүдые хүсөөрөө, хашалта харшалалтаар гаргажа абаашалга Урда Вьетнамай Республикын дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгаяа сагааруулха гэһэн ябадал болоно гээд РЮВ-эй ВРП-гэй мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

ХАНОИ

КАМБОДЖЫН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН БУРУУШААЛГА

ТАСС

Хоёр ороной хоорондын хилые хаража үзэхэ эрилтэтэйгээр Камбоджо Таиландда бэшэг эльгээгээ ха гэһэн Баруун оронуудай информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдые Камбоджын национальна нэгэдэлэй королевскэ правительствын Информациин министерство буруушааба.

Камбоджын бэелүүлдэг гадаадын политика тухай дэлхэйн олониитэдэ хуурмаг бодол түрүүлхэ зорилготойгоор иимэ һүйдхэлтэ мэдээсэл тараагдаа гээд министерствын мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Камбоджо ба оронной арад зон сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ орохотүй гэһэн хараа бодолоо бэелүүлхэ юм гээд мэдүүлгэ дотор тэмдэглэгдэнэ. Бидэ хүршэ бүхы оронуудтаяа амгалан ёһоор зэргэ оршон һуухые хүсэнэбди. Таиландда зүрюу харша ябуулга Камбоджо хэзээдэшье хээгүй, хэхые һанаашалнашьегүй. Бусад оронуудта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгануудые хэхын тула гадаадын сэрэгэй баазануудые орондоо бии болгохогүйбди.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-76, общественная приемная — 2-56-62.

 Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-01502. Заказ №